

TARTU JAAN POSKA GÜMNAASIUM

ELIISA LEMBINEN

11. A KLASS

KLASSIKALINE MUUSIKA TARTU JAAN POSKA GÜMNAASIUMI ÕPILASTE SEAS: POPULAARSUS JA MÕJU

JUHENDAJA KAIE MÄGIMETS

SISSEJUHATUS

Uurimistöös käsitletakse klassikalise muusika populaarsust gümnaasistide hulgas ja seda klassikalise muusika mõju gümnaasistidele. Teema on aktuaalne, kuna tundub, et klassikaline muusika jääb üha rohkem teiste muusikažanrite varju ja viimaste kuulatavus noorte seas aina suureneb, mistõttu võib arvata, et klassikalist muusikat kuulavad noored üsna vähe. Seepärast soovitakse välja selgitada, kas ja kui palju see tõele vastab.

Töö eesmärk ongi uurida klassikalise muusika populaarsust Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpilaste seas ja seda, millist mõju klassikaline muusika neile avaldab. Peamised uurimisküsimused, mis teemaga seoses tõstatatakse, on järgmised.

1. Kui palju noored klassikalist muusikat kuulavad?
2. Kuidas tekib huvi klassikalise muusika vastu?
3. Milliste heliloojate teoseid noored kuulavad?
4. Millises meeleolus ja millal klassikalist muusikat kuulatakse?
5. Kuidas klassikaline muusika inimesele mõjub?

Uurimistöös kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit ning uurimisküsimustele vastuste leidmiseks koostatakse küsimustik, mis koosneb avatud, poolavatud ja suletud küsimustest. Küsitluse valimisse kuuluvad Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi 10.a, 11.a ja 12.c klasside õpilased.

Töö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis käsitletakse muusika psühhofüsioloogilist mõju inimesele ja muusika väljendusvahendite mõju inimpsüühikale ja -kehale. Teises selgitatakse klassikalise muusika mõistet ja antakse ülevaade klassikalise muusika olulisematest stiiliperioodidest. Kolmandas kirjutatakse varasematest klassikalise muusika populaarsust ja mõju puudutavatest uuringutest, muusika kuulamisest ja muusikaloost üldhariduskooli gümnaasiumiastme muusika õppekavas ja muusikakoolides ning klassikalist

muusikat noortele tutvustavatest saadetest. Neljandas osas analüüsitakse küsitluse tulemusi ja tehakse nende põhjal järeldusi.

Töö teoreetilise osa peamiste allikatena kasutatakse Alice Pehki teost „Muusade kunst aitab elada. Muusika psühhofüsioloogilisest toimest ja selle teraapilistest rakendusvõimalustest“, Robert Ainsley toimetatud teost „Klassikaline muusika. Entsüklopeediline teatmeteos“ ja Innove muusika õppekava.

Suur tänu töö valmimisele kaasa aitamise eest kuulub töö juhendajale, Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi muusikaõpetajale Kaie Mägimetsale.

Tööd iseloomustavad järgmised märksõnad: muusika mõju, klassikaline muusika, klassikalise muusika ajalugu, klassikalise muusika kuulatavus, noored, gümnaasiumiõpilased, küsitlusuuringud, õpilastööd, Eesti.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	1
1. MUUSIKA MÕJU INIMESELE.....	4
1.1. Füsioloogiline mõju.....	4
1.2. Mõju inimpsüühikale	5
1.3. Muusika väljendusvahendite mõju inimpsüühikale ja -kehale	5
2. KLASSIKALINE MUUSIKA	7
2.1. Klassikalise muusika mõiste	7
2.2. Muusika stiiliperioodid	8
2.2.1. Barokk	8
2.2.2. Klassitsism.....	9
2.2.3. Romantism.....	10
2.2.4. Nüüdismuusika	11
3. NOORED JA KLASSIKALINE MUUSIKA.....	13
3.1. Varasemad uuringud	13
3.2. Muusika kuulamine ja muusikalugu üldhariduskooli gümnaasiumiastme muusika õppekavas ja muusikakoolides	14
3.2.1. Muusika õpetamine üldhariduskooli gümnaasiumiastmes	14
3.2.2. Muusikaloo õpetamine muusikakoolides	15
3.3. Klassikalist muusikat noortele tutvustavad saated	16
4. KÜSITLUSE METOODIKA JA ANALÜÜS	17
4.1. Küsitlustulemused ja nende analüüs	17
4.1.1. Klassikalise muusika tähendus ja informatsiooniallikad	18
4.1.2. Klassikalise muusika kuulatavus	20
4.1.3. Klassikalise muusika kuulamisharjumused seda kuulavate õpilaste seas	22
4.1.4. Klassikalise muusika mõju selle kuulajatele	28
4.1.5. Klassikalist muusikat noortele tutvustavate saadete kuulatavus ja klassikalise muusika kontsertide külastatavus	32
4.2. Peamised järeldused	34
KOKKUVÕTE	36
ABSTRACT	38
KASUTATUD MATERJALID	39
LISAD	42
Lisa 1. Uurimisküsimustik	42

1. MUUSIKA MÕJU INIMESELE

Muusika mõju inimestele on väga mitmesugune ning sõltub paljudest teguritest. Seda on uuritud alates 19. sajandi lõpust. Uurimistulemused on aga tihti üsna vastuolulised, kuna iga inimene on ainulaadne. Uuringute tulemusena on siiski kindlaks tehtud, et muusika toimes leidub ühisosa, mis kehtib paljude inimeste puhul. (Pehk, 2008)

Tänapäeval mõistetakse muusika mõju kahel vastandlikul viisil. Esimese ja populaarsema arvamuse kohaselt mõjutab muusika esmalt inimese psüühikat, mis omakorda tekitab vastava reaktsiooni inimese füsioloogias. Teine seisukoht on vastupidine: muusika mõjutab kõigepealt füsioloogiat, millest saavad alguse psüühilised reaktsioonid. (Pehk, 1996, lk 25)

1.1. Füsioloogiline mõju

Raske on sõnastada muusika füsioloogilise mõju kohta üldkehtivaid väiteid, mis kehtiksid alati ja iga inimese kohta. Selleks, et muusika füsioloogilist mõju paremini uurida ja võrrelda, on see jagatud kahte suurde rühma: stimulaativseks ehk ergutavaks (iseloomulik on kiire tempo, rütmi rõhutamine, suhteline valjus, vahelduv dünaamika, katkendlikud liikumised, lai heliulatus, etteaimatavad muutused, äkilisus) ja sedatiivseks ehk rahustavaks (iseloomulik on aeglane tempo, harmoonia ja meloodia rõhutamine, mahedus, voolavad liikumised, kitsas heliulatus, etteaimatavad muutused, järkjärgulisus) muusikaks. (Pehk, 1996, lk 27–28)

Paljude uuringute tulemusena on leitud, et stimulaativne muusika suurendab ja sedatiivne muusika vähendab südame löögisagedust. Samasugune seos on avastatud hingamissageduse puhul. Teised uuringud aga näitavad, et ükskõik milline muusika üksnes suurendab südame löögisagedust ja hingamissagedust. Stimulaativne muusika ergutab ka lihaste tegevust. (*Ibid.*, lk 29) Samuti muutub muusika toime vererõhk, kuid siin ei saa teha kõiki inimesi hõlmavaid üldistusi (Pehk, 1999).

Uurides muusika toimet ajule on leitud, et paremal ajupoolkeral on muusika vastuvõtmisel olulisem roll kui vasakul. Paremakäelise inimese vasak ajupoolkera võtab vastu muusika rütmi ja sõnad, parem ajupoolkera aga harmoonia ja meloodia. On kindlaks tehtud, et kui muusika, mida inimene kuulab, talle meeldib, siis tekitab see inimeses meeldiva tunde, mis kutsub ajus esile keemilise ärrituse, mille tagajärjel tekivad keemilised ühendid, mida nimetatakse endorfiinideks. Need käituvad nagu looduslikud narkootikumid, mis tekitavad heaolutunnet ja leevendavad valu, kuid nende toime mehhanism ei ole selge. (Pehk, 1996, lk 30–31)

1.2. Mõju inimpsüühikale

Briti neuropsühholoog dr Oliver Sacks on öelnud: „Muusika jätab meie ajju sügavama jälje kui ükski teine kogemus. Muusika äratab tunded, mis toovad endaga kaasa mälestused. Muusika toob tagasi elurõõmu, kui miski muu seda ei suuda.“ (Uibo, 2018, lk 31) Teaduslike uuringute tulemusena on välja selgitatud, et muusika kuulamine aktiveerib ajus peaaegu kõik piirkonnad. Samuti on erinevates teadustöodes välja toodud, et kuulates meeldivat muusikat või ise musitseerides muutub inimene õnnelikumaks ja tervemaks. (*Ibid.*, lk 31)

Muusika mõju inimpsüühikale on uuritud peamiselt alates 19. sajandi teisest poolest. Erinevate uuringute tulemusena on leitud, et muusika aitab vähendada stressi ja ängistust, kuna aitab teadlikke või alateadlikke tundeid välja elada ja teadvustada. (Pehk, 1996, lk 31) Inimesed loovad muusikat kuulates seoseid varasemate kogemuste ja emotsioonidega ning vastavalt sellele on ühe ja sama muusikapala mõju erinev. Iga inimene võtab muusikast enda jaoks välja selle, mida tal parajasti kõige rohkem vaja on. (Pehk, 2008) Samuti saab muusikaga muuta meeleolu. Selleks selgitatakse välja muusikaline stiimul, mis soosib inimese hetkemeeleolu ning seejärel hakatakse muusikat järk-järgult muutma soovitud meeleolu saavutamiseks. (Pehk, 1996, lk 32)

1.3. Muusika väljendusvahendite mõju inimpsüühikale ja -kehale

Muusika erinevate väljendusvahendite mõju inimesele saab uurida nii koos kui eraldi. Neid ükshaaval analüüsides saab muusika toimest parema ülevaate. (Pehk, 2001, lk 86)

Rütm on „heliväljuste organiseeritud järgnevus“ (Kangron, Leppoja, 2009) ja tempo „heliteose esitamise kiirus“ (*Ibid.*). Rütm ja tempo avaldavad mõju kõigile inimkehas esinevatele rütmilistele nähtustele, milleks on näiteks südametöö, vereringe ja hingamine, kusjuures rütmi peetakse kõige suurema mõjuga muusikaliseks väljendusvahendiks. Kui kiire ja rütmiline muusika ergutab, julgustab ja stimuleerib, siis aeglane muusika mõjub rahustavalt ja lõõgastavalt, eriti rahustav toime on muusikal, mille tempo on 60 lööki minutis, kuna see on sarnane rahulikus olekus inimese südame löögisagedusele. Nii inimese kehale kui ka psüühikale mõjub lõõgastavalt rütmikas, neutraalne, mitte pealetükkiv, mitte liiga vali ega vaikne ja instrumentaalne muusika. Samuti aitab paremini lõõgastuda ilma kindla tempota muusika, sest selle toimel väheneb inimese ajataju, mistõttu saab ta oma igapäevamured mõneks ajaks unustada. (Pehk, 2001, lk 86–87)

Harmoonia on „helide kooskõla; õpetus akordidest, nende suhetest ja ühendamisest“ (Kangron, Leppoja, 2009). Harmoonia avaldab mõju peamiselt inimese tundeelule ja emotsioonidele: mažoorne ehk duur-helilaadis muusika annab inimesele jõudu, julgustab ja stimuleerib, samamoodi nagu kiire ja rütmikas muusikagi, ning minoorne ehk moll-helilaadis

muusika aitab inimesel toime tulla mure ja kurbusega. Kuulates harmooniliselt vahelduvat muusikat, toimuvad muutused inimese emotsioonides, kuna harmooniate vaheldumist saab hästi seostada inimese sisemiste pingeolukordade ja nende lahenemisega. (Pehk, 2001, lk 88)

Meloodia on „ühehäälselt väljendatud muusikaline mõte; ühehäälnelise helide järgnevus“ (Kangron, Leppoja, 2009), mis mõjutab peamiselt inimese mõtlemist (Pehk, 2001, lk 88). Meloodia muudab muusikapala äratuntavaks ning enamasti on see kuulajate jaoks muusika olulisim komponent. Iga helilooja kasutab oma loomingus enda mõtteid ja kujutlusi, mistõttu kuulajal ei pruugi heliloojaga ühtivaid mõtteid üldse tekkida ning võib juhtuda, et ta ei ela läbi seda, mida autor teosega edasi anda püüdis. Olles teadlik erinevate muusikapalade võimalikest tähendustest, võib kuulaja siiski saada heliloojaga sarnase kuulamiskogemuse, võttes üle helilooja hoiaku ja sobitades seda kuulatavaga. (Pehk, 2001, lk 88)

Helikõrgus on „heliallika võngete sagedusest tingitud heli omadus (kiired võnked – kõrgem heli, aeglased võnked – madalam heli)“ (Kangron, Leppoja, 2009). Kõrgetel helidel on ergutav või ärritav toime, madalad aga rahustavad enamikku inimestest. Need toimed esinevad ka siis, kui need pole seotud muusika üldise iseloomuga: näiteks rahulik ja aeglane muusikapala võib mõjuda inimesele ärritavalt, kui see sisaldab peamiselt kõrgeid helisid. (Pehk, 2001, lk 89)

Tämber ehk kõlavärv on „helikoostis, mis sõltub heliallika materjalist, heli tekitamise ja võimendamise viisist, leviruumist ja kuuldeorgani eripärast“ (Kangron, Leppoja, 2009). Tämbri mõju inimesele sõltub selle intensiivsusest: mida intensiivsem tämber, seda ergutavam või ärritavam see on ja vastupidi, mida mahedam tämber, seda rahustavam see on. Muusikainstrumentidest pidavat enamikule inimestest rahustavalt mõjuma flöödi ja ka teiste puupuhkpillide ning keelpillidest peamiselt harfi ja kitarriga tämber. Ergutavat mõju avaldab klaveri ja vaskpuhkpillide tämber. (Pehk, 2001, lk 89)

Dünaamika on „helitugevus ja selle muutumine“ (Kangron, Leppoja, 2009). Dünaamika järsud muutused mõjuvad virgutavalt, kuid võivad põhjustada ka ehmatust. Muusika helitugevus ei tohi olla nii kõrge, et see kahjustab kuulamisorganeid, kuid samas ei tohi see olla ka liiga vaikne, nii et inimene peab muusika kuulamiseks oma kõrvu ebaloosult pingutama. (Pehk, 1996, lk 39)

2. KLASSIKALINE MUUSIKA

Klassikalise muusika varasalv on väga mitmekülgne ning pakub kuulamiselamusi igale maitsele. Seda on iseloomustatud isegi kui kaunitest kunstidest parimat, mis suudab tekitada kõige sügavamaid tundeid (Klassikaline..., 2000, lk 6). Muusikateadlane ja helilooja Lawrence Kramer on klassikalise muusika kohta öelnud: „See paneb samal ajal sügavalt mõtlema ja tundma, ohverdamata üht teisele isegi oma kõige intensiivsemas ja keerulisemas olekus.“ (Mõttus, 2018)

Klassikaline muusika on äärmiselt lai ja keerukas valdkond, kuid teoreetilise tausta loomiseks püütakse järgnevalt siiski tutvustada klassikalise muusika mõistet ja esitada lühiülevaade klassikalise muusika olulisematest stiiliperioodidest. Käsitletakse barokiajastut, klassitsismi, romantismi ja nüüdismuusikat.

2.1. Klassikalise muusika mõiste

Klassikalist muusikat on võimalik defineerida kahel viisil. Laiemas tähenduses on klassikaline muusika „üldtunnustatud täiuslik muusika, mille väärtus aja möödudes ei muutu“ (Kangron, Leppoja, 2009). Samuti on klassikalist muusikat laiemas tähenduses defineeritud kui muusikat, „millel on korrastatud olemus, mille omadused on selgus ja tasakaal ning mis rõhutab vormilist ilu, mitte niivõrd emotsionaalset väljenduslikkust (mis ei tähenda seda, et emotsioonid puuduksid) ... ja millel on püsiv, mitte lühiajaline väärtus“ (The Oxford Dictionary of Music, 2013). Terminit „klassikaline muusika“ kasutatakse üldmõistena, mis tähendab kerge või populaarse muusika vastandit (*Ibid.*).

Kitsamas tähenduses mõistetakse klassikalise muusika all klassitsismi perioodil loodud muusikat: „... muusikaajaloo suhteliselt lühikest lõiku, ajastut u aastate 1740 ja 1820 vahel, kui tegutsesid suured Viini klassikud J. Haydn, W. A. Mozart ja L. van Beethoven“ (Hoogen, 2004, lk 279–280). Teise allika järgi on klassikaline muusika kitsamas mõttes „ligikaudu 1750. ja 1830. aasta vahel loodud muusika (see tähendab barokijärgne ja romantismieelne), mis hõlmab klassikalise sümfoonia ja kontserdi arengut“ (The Oxford Dictionary of Music, 2013).

Seega võib klassikalist muusikat mõista laiemalt või kitsamalt. Siinses töös käsitletakse klassikalist muusikat laiemas tähenduses.

2.2. Muusika stiiliperioodid

Klassikalises muusikas eristatakse suuremaid stiiliperioode, milleks on keskaeg, renessanss, barokk, klassitsism, romantism ja nüüdismuusika. Töös keskendutakse neljale viimasele, kuna need on muusikaajaloos kõige olulisemad: muuhulgas kujunesid nende jooksul välja tänapäevani püsivad muusikavormid.

2.2.1. Barokk

Kunstis ja muusikas nimetatakse barokiajastuks aastaid 1600–1750. See periood on omakorda jaotatud varajaseks, kõrg- ja hilisbarokiks. (Hoogen, 2004, lk 257) Muusikaline barokkstiil sai alguse Ülem-Itaalias (Siitan, Sepp, 2008, lk 87) ja põhines suuresti 17. sajandi Prantsuse filosoofi René Descartes'i afektiõpetusel ehk õpetusel inimese tundeseisunditest (Kangron, Leppoja, 2009). Barokki on peaaegu võimatu täpselt defineerida, kuna tol perioodil valitses Euroopas üsna suur segadus: toimusid poliitilised muutused ning mõnede õukondade ja monarhiate esteetilised tõekspidamised ja kunstialased eelistused erinesid suuresti (Hoogen 2004: 257). Siiski võib barokkmuusika üldiste tunnustena nimetada liikumishoogu, tundelisust ja kaunistuste rohkest ning inimese tundemaailma ja looduse kujutamist (Kangron, Leppoja, 2009).

Barokiajastul toimus muusika kiire areng (Hoogen, 2004, lk 257). Sel ajastul hakkasid välja kujunema paljud tänapäevani tuntud muusikalised vormid: ooper, instrumentaalsonaat, kantaat ja kontsert (Klassikaline..., 2000, lk 14). Polüfoonia asendus monoodiaga, väga oluliseks sai harmoonia ning musitseerima hakati peale kirikute ka õukondades, avalikes teatri- ja kontserdisaalides ning inimeste kodudes (Siitan, Sepp, 2008, lk 134).

Barokkmuusika isaks võib nimetada Claudio Monteverdit (1567–1643), kelle muusikat peeti väga uuenduslikuks ja isegi riskantseks. Vaatamata vanemate muusikute kriitikale olid tema teosed, eriti ooperid, siiski menukad ning tema kasutatud võtted panid aluse barokiajastule. (Klassikaline..., 2000, lk 14) Ajastu tähtsamad heliloojad olid veel Johann Sebastian Bach (1685–1750) ja Georg Friedrich Händel (1685–1759), kelle muusika valitses barokiajastu viimastel aastatel. Nad olid paljuskii teerajajad klassitsismi perioodile ning nende käsitlemine barokiajastu heliloojatena pole kõigile meeltnööda, olgugi et Bachi tol ajal vanamoodsaks peeti. Olemuselt jäi Bachi muusika siiski alati barokseks, hoolimata sellest, et erines teiste barokiajastu heliloojate omast intellektuaalsuse ja abstraktsuse poolest. Seevastu Händeli muusika oli palju konkreetsem. Ta tundis end kõige kodusemalt oopereid ja oratooriume luues, viimistles mõlemat muusikažanri ning andis oma tegevusega suure panuse instrumentaalkontserdi arengusse. (*Ibid.*, lk 18–19) Tuntud barokiajastu heliloojad olid ka Antonio Vivaldi (1678–1741) ja Arcangelo Corelli (1653–1713).

2.2.2. Klassitsism

Erinevate stiiliperioodide vahele piiride tõmbamine on alati üsnagi meelevaldne, kuid tavaliselt loetakse klassitsismiperioodi alguseks 1740. aastaid (Klassikaline..., 2000, lk 20) ja lõpuks 1820. aastaid (Hoogen, 2004, lk 279). Kirjanduses, maalikunstis ja skulptuuris jälgendati Kreeka ja Rooma eeskujusid, kuid kuna ei olnud täpselt teada, kuidas antiikmuusika kõlas, ei olnud heliloojatel võimalik seda eeskujuks võtta (Klassikaline..., 2000, lk 20). Klassitsistlik muusika taotles mõistuspärasust ning selle tunnustena nimetatakse lihtsat liigendatud meloodiat, ranget vormiskeemi ja reeglipärast harmooniat (Kangron, Leppoja, 2009).

Esimest korda muusikaajaloos sai instrumentaalmuusika tähtsamaks kui vokaalmuusika (Daniel, 2017), see muutus rangelt korrapäraseks ja selles loobuti liialdatud kaunistustest (Klassikaline..., 2000, lk 20). Kõige olulisem klassitsismiajastul tekkinud uus instrumentaalmuusika vorm oli sonaat (Siitan, Sepp, 2008, lk 142). Samuti hakkas sel perioodil kiiresti arenema sümfoonia. Kui barokiajastul tähendas sümfoonia igasugust instrumentaalset vahemängu või sissejuhatust, siis nüüd, klassitsismiajastu alguses, hakati seda terminit kasutama kolmeosalise teose kohta, mille kaks kiiretempolist osa olid ühendatud lühikese aeglasema lõiguga. (Klassikaline..., 2000, lk 20–21) 18. sajandi keskpaigaks muutus klassikaline sümfoonia siiski neljaosaliseks (Kangron, Leppoja, 2009): kiire, aeglane, tantsuline (menuett või skertso) ja kiire osa (Garšnek jt, 2012, lk 28). Olulised muutused toimusid ka ooperis: erilisi efekte vähendati ja nende asemel muutus kõige olulisemaks meloodia, mis keskendus teksti mõttele (Klassikaline..., 2000, lk 20–21).

Klassitsismiajastu kolm tähtsaimat heliloojat olid Viini klassikud Joseph Haydn (1732–1809), Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) ja Ludwig van Beethoven (1770–1827), kelle loomingut võib pidada klassikalise stiili kõige kõrgetasemelisemaks. Nende loodud instrumentaalmuusika on mõjutanud suurt osa 19. sajandi heliloomingust. (Siitan, Sepp, 2008, lk 150) Haydnit peetakse klassikalise kontsertsümfoonia ja keelpillikvarteti loojaks (*Ibid.*, lk 153). Samuti pani ta aluse uuele muusikastiilile, milles olid täiuslikus tasakaalus harmoonia, meloodia ja rütm (Klassikaline..., 2000, lk 54). Mozartit on muusikaajaloos nimetatud klassitsismiajastu geeniuuseks, sest ta oli andekas ja edukas kõigis oma aja muusikažanrites. Tema erakordsed muusikalised võimed avaldusid juba väga varases eas. (Siitan, Sepp, 2008, lk 157, 171) Beethoveni loomingut peetakse klassitsismiperioodi kõrgpunktiks, kuna ta laiendas varasemate heliloojate Haydni ja Mozarti stiili peaaegu kõigis aspektides (Klassikaline..., 2000, lk 55). Samuti oli ta suurim eeskuju paljudele 19. sajandi romantismi esindavatele heliloojatele, kuigi samal ajal jäi tema looming siiski põhiolemuselt klassitsistlikuks (Siitan, Sepp, 2008, lk 177). Olulised klassitsismiajastu heliloojad olid veel Christoph Willibald Gluck (1714–1787) ja Carl Philipp Emanuel Bach (1714–1788).

2.2.3. Romantism

Romantismiks nimetatakse 19. sajandil Euroopas valitsenud kirjanduse, muusika ja maalikunsti suunda, mis kasvas välja sellele eelnenud klassitsismiperioodist (Garšnek jt, 2012, lk 6). Muusikaline romantism jagatakse vara-, kõrg- ja hilisromantismiks. Muusikalise romantismi algust ja lõppu on raske täpselt kindlaks määrata, kuid tinglikult peetakse selle lõpuks 20. sajandi 20. aastate keskpaika. (*Ibid.*, lk 8) Kui klassitsismiajastul olid esiplaanil inimhõimustus ja teadus, siis romantismiajastul hakati kõige enam rõhutama ja tähtsustama inimese tundeelu ja läbielamisi. Hakati väärtustama loodust ning tegeleti müstika, surma ja teistsugusega. (*Ibid.*, lk 6) Heliloojad löid oma teoseid tihti muinasjuttudest ja loodusest inspireerituna (Kangron, Leppoja, 2009). Loomeprotsessis olid tähtsal kohal ka inimese unistused (Garšnek jt, 2012, lk 6) ja fantaasia (Kangron, Leppoja, 2009). Romantilist muusikastiili iseloomustasid pikad laulvad meloodiad, vahelduv rütm, värvikas harmoonia ja nüansirikas dünaamika (*Ibid.*).

Romantismiajastul muutusid muusikateosed pikemaks, orkestrid suuremaks ja muusikainstrumentid kõla poolest täpsemaks (Klassikaline..., 2000, lk 28). Võeti kasutusele ka uusi instrumente. Hakati imetlema muusikainstrumenti täiuslikku tehnilist käsitsemist (nn virtuoosikultus). Kuigi mitmed muusikažanrid ja -vormid võeti üle Viini klassikutelt, tekkisid romantismiajastul täiesti uued žanrid ja vormid: kammermuusikas klaverisaatega soololaulud, erinevad väikevormid klaverile (nokturn, ballaad, rapsoodia, prelüüd, eksrompt jt), sümfooniline poeem, lavamuusikas operett ja klassikaline ballett. (Garšnek jt, 2012, lk 8, 46) Saksamaal loodi uus muusikažanr kammerlaul ehk *Lied*. (*Ibid.*, lk 46). Menukaks kujunes programmline muusika (*Ibid.*, lk 8). Programmilisus tähendas seda, et muusikas oli alati mingi kindel teema või süžee, millele teos oli üles ehitatud (Kangron, Leppoja, 2009).

Romantismiajastu olulisemad heliloojad olid Franz Schubert (1797–1828), Fryderyk Chopin (1810–1849), Ferenc Liszt (1811–1886), Johannes Brahms (1833–1897), Richard Strauss (1864–1949), Hector Berlioz (1803–1869), Gioacchino Rossini (1792–1868), Giuseppe Verdi (1813–1901), Richard Wagner (1813–1883), Pjotr Tšaikovski (1840–1893) jt (Garšnek jt 2012: 12–54). Franz Schubert on tuntud romantiliste kammerlaulude (*Ibid.*, lk 12) ja Fryderyk Chopin klaverimuusika loojana (*Ibid.*, lk 16). Ferenc Liszt tõi olulisi uuendusi sümfoonilisse muusikasse ja rajas uue interpretatsioonisuuna (*Ibid.*, lk 19). Johannes Brahms oli romantismiajastu meisterlik sümfooniaste looja (*Ibid.*, lk 30). Richard Strauss arendas kõrgele tasemele sümfoonilise poeemi (Klassikaline..., 2000, lk 57). Hector Berlioz pani aluse tänapäevani kehtivatele orkestratsioonipõhimõtetele (Garšnek jt, 2012, lk 28). Gioacchino Rossini ja Giuseppe Verdi olid Itaalia romantismi ühed silmapaistvamad ooperiloojad (*Ibid.*, lk 32), Richard Wagner aga uuendas ooperit, ühendades muusika, sõna ja lavakujunduse

ühtseks kunstiliseks tervikuks (*Ibid.*, lk 38). Pjotr Tšaikovski oli Vene rahvusromantismi silmapaistvaim esindaja (*Ibid.*, lk 54–60).

2.2.4. Nüüdismuusika

Nüüdismuusika all mõistetakse 20. ja 21. sajandil loodud muusikat (Lock, 2018). Kui varasematel sajanditel sai muusikat jagada kindlatesse stiiliperioodidesse, mida iseloomustasid kindlad kompositsioonitehnikad, muusikavormid ja -žanrid ja muud ühisjooned, siis 20. sajandil muutus see üsnagi võimatuks, kuna polnud enam ühte valitsevat stiili, vaid tekkis stiilide paljusus ja erinevad stiilid ka segunesid omavahel (Garšnek jt, 2016, lk 6). Seega ei saa 20. sajandi ega ka 21. sajandi muusikat ühtselt kirjeldada. Nüüdismuusikas valitsev stiilide paljusus tähendab seda, et korraga esineb palju ja sageli vastandlikke stile ja tehnikaid, kuid ükski uus stiil ei tõrju vana välja, vaid kõik jäävad koos püsima. Uuendus on ka see, et mitmed heliloojad töötavad välja isikliku stiili. (Lock, 2018)

20. sajandil tekkisid uued klassikalise muusika stiilid nagu näiteks impressionism, ekspressionism, neoklassitsism, avangardism ja postmodernism (Garšnek jt, 2016, lk 7–8). Muusikaline impressionism on muusikastiil, mis tekkis 20. sajandi alguses Prantsusmaal impressionistliku maalikunsti eeskujul ja taotles muljete väljendamist. Selles otsiti uudseid kõlavärve ja soositi peeneid nüansse ja detailirikkust. (Kangron, Leppoja, 2009) Muusikalise impressionismi olulisim esindaja oli Claude Debussy (1862–1918), kes töötas välja uued orkestratsiooni põhimõtted ja ainulaadse klaverikäsitluse (Garšnek jt, 2016, lk 21).

Ekspressionismiks nimetatakse 20. sajandi alguses Euroopas levinud kunsti-, muusika- ja kirjandusvoolu, millele on iseloomulik suur huvi inimese hingeelu vastu ning peamised teemad on hirm, ahastus, jõuetus ja lootusetus. Ekspressionistlikus muusikas kasutati teravakõlalist harmooniat, atonaalsust („helistikest loobumine, üksikute helide ja akordide omavaheline võrdväärsus“ (Kangron, Leppoja, 2009)) ja seeriatehnikat. (Kangron, Leppoja, 2009) Muusikalise ekspressionismi tuntud esindaja oli Arnold Schönberg (1874–1951), kes hakkas oma loomingus kasutama atonaalsust (Garšnek jt, 2016, lk 36–38).

Neoklassitsism on muusikastiil, mis tekkis pärast esimest maailmasõda vastukaaluks muusikalisele romantismile. Stiili iseloomustab harmoonia ja orkestratsiooni lihtsustumine, lakoonilised meloodiad ning selge vorm. (Kangron, Leppoja, 2009) Oluline neoklassitsismi viljeleja oli Igor Stravinski (1882–1971), kes oli väga mitmekülgsest andekas helilooja (Garšnek jt, 2016, lk 31–34).

Avangardism on üldmõiste, millega tähistatakse otsingulisi kompositsioonitehnikaid ja loomingumeetodeid, milles ei kasutata enam traditsioonilisi muusikalisi väljendusvahendeid (meloodia, harmoonia ja regulaarne rütmijaotus). Olulisemad avangardistlikud voolud kujunesid Euroopas pärast teist maailmasõda ja levisid peamiselt 1950.–1960. aastatel.

(Kangron, Leppoja, 2009) Muusikalise avangardismi üks olulisemaid esindajaid oli John Cage (1912–1992), kes oli arvamisel, et musitseerimiseks pole alati tingimata vaja kasutada traditsioonilisi instrumente, vaid muusikat saab luua ükskõik millist heli tekitavat eset kasutades (Garšnek jt, 2016, lk 62–64).

Postmodernism on 1970.–1990. aastatel levinuim süvamuusika, kirjanduse, kujutava kunsti ja arhitektuuri suund (*Ibid.*, lk 154). Postmodernistlikus muusikas asendus ebakõlaline helikeel heakõnalisega ning kasutati muusikalisi tsitaate ja ka pop- ja jazz-muusika elemente (Kangron, Leppoja, 2009). Postmodernismi ühe alaliigi – minimalismi tuntud esindaja on Steve Reich (sünd 1936), kes lõi nn faasinihketehnika (Garšnek jt, 2016, lk 72–74), milles salvestatud muusikalist materjali esitatakse kaanoni põhimõttel (Kangron, Leppoja, 2009). Eesti kuulsaim nüüdishelilooja on Arvo Pärt (sünd 1935), kes on muuhulgas tuntud tintinnabuli-stiili loojana (Garšnek jt, 2016, lk 116–119).

3. NOORED JA KLASSIKALINE MUUSIKA

3.1. Varasemad uuringud

Noorte huvi klassikalise muusika vastu ja selle mõju neile on uuritud ka varem, kuid tunduvalt vähem kui noorte suhteid muusikaga üldse, tõenäoliselt sellepärast, et enamik noori eelistab kuulata rohkem popmuusikat. Järgnevalt antakse lühiülevaade mõnedest teemakohastest uuringutest ja nende tulemustest.

2019. aasta lõpus Suurbritannias 2000 18–34-aastase noore hulgas läbiviidud küsitlus näitas muuhulgas, et 70 protsenti vastanutest ei olnud kunagi midagi kuulnud Wolfgang Amadeus Mozartist ja ühe viiendiku vastanute arvates on Johann Sebastian Bach ikka veel elus. Samal ajal teadis 94% vastanutest, et Adele on laulja. Pärast seda uudist küsitles Klassikaraadio saade „Helikaja“ noori Tallinna kesklinnas, et näha, kui suur on Eesti noorte teadlikkus Mozartist. Selgus, et kõik küsitletud noored olid Mozartist kuulnud ja teadsid, kes ta oli. Teadlikkusest hoolimata on klassikalise muusika kuulatavus Eesti noorte hulgas väga väike: kasvatusteadlane ja -filosoof Airi Liimets ütles Tallinna tänavaküsitluse tulemusi kommenteerides, et erinevate Eestis läbiviidud muusika kuulamise uuringute põhjal tunneb klassikalise muusika vastu huvi ainult umbes 0,3 protsenti õpilastest ja neid huvitab peamiselt meelelahutuslik popmuusika. (Velt, 2020) Seevastu leidis Marit Koit, kelle doktoritöö valim hõlmas gümnaasiumide 11. klasside õpilasi üle Eesti (909 õpilast 24 gümnaasiumist 10 Eesti maakonnast) (Koit, 2015, lk 137), et küsitletud õpilastest kuulas klassikalist muusikat 21,9 protsenti (*Ibid.*, lk 194). Tema uurimuse üks järeldus oli, et klassikalist muusikat kuulavate gümnaasiumiõpilaste jaoks ei ole muusika peamiselt meelelahutus, vaid nende jaoks on oluline muusika kui selline (*Ibid.*, lk 200).

Pärnu Sütevaka humanitaargümnaasiumi õpilane Liisa Tammsaar uuris oma õpilaste riiklikule teadustööde konkursile esitatud uurimistöös, kuidas mõjutab klassikaline muusika loogikaülesannete lahendamist. Tema valimisse kuulus 69 Pärnu Sütevaka humanitaargümnaasiumi 15–16-aastast õpilast. Ülesannete lahendamise taustamuusikana kasutas ta Mozarti teost „Sonaat kahele klaverile D-duur“. Uurimistulemustest selgus, et noored said paremaid tulemusi kujundiliste loogikaülesannete lahendamisel kui numbrilistes loogikaülesannetes. Samuti tuli välja, et võrreldes vaikusega mõjub klassikaline muusika positiivselt mõlemat tüüpi loogikaülesannete lahendamise edukusele. Õpilaste tulemused olid head ka tekstülesannete lahendamises. (Himma, 2015)

3.2. Muusika kuulamine ja muusikalugu üldhariduskooli gümnaasiumiastme muusika õppekavas ja muusikakoolides

3.2.1. Muusika õpetamine üldhariduskooli gümnaasiumiastmes

Muusikaõpetuse õppe- ja kasvatuseesmärgid on muuhulgas õpetada õpilasi tunnetama muusika võimalusi ning nägema selle rakendusi nii enese elu ja tegevuse kui ka suhtluse, ümbritseva maailma mõtestamise, mõjutamise ning kujundamise vahendina; väärtustama muusikat kui tähtsat osa inimkonna kultuuris ning muusikat kriitiliselt kuulama, analüüsima ja tõlgendama (Innove õppekavad. Muusika, 2011).

Muusikaloos tutvustatakse õpilastele eri ajastute väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja muusikuid ning seostatakse omavahel minevikku ja nüüdisaega. Õppurid külastavad silmaringi laiendamiseks kontserte ja teatrietendusi ning muusikaga seotud paiku, nagu näiteks muuseume, stuudioid jms, mida seostatakse võimaluse korral kursuse teemadega. (*Ibid.*)

Gümnaasiumiastmes on kolm kohustuslikku muusikakursust: „Uusaegse helikeele kujunemine. Muusikaline eneseväljendus: laulmine, pillimäng, omalooming“, „Rahvuslikkus muusikas. Muusikaline eneseväljendus: laulmine, pillimäng, omalooming“ ja „Muusika 20. ja 21. sajandil. Muusikaline eneseväljendus: laulmine, pillimäng, omalooming“ (*Ibid.*).

Esimesel kursusel käsitletakse muusika teket ja olemust ning muusika rolli vanade kultuurirahvaste juures. Seejärel saavad õpilased ülevaate keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi muusikast. Barokiajastu muusikažanritega tutvumiseks kuulatakse näiteid Claudio Monteverdi, Georg Friedrich Händeli, Johann Sebastian Bachi ja Antonio Vivaldi loomingust. Klassitsismiajastu muusikažanritega tutvuvad õpilased Franz Joseph Haydni, Wolfgang Amadeus Mozarti ja Ludwig van Beethoveni teoste näiteid kuulates. (*Ibid.*)

Teisel kursusel käsitletakse romantismi, pärimusmuusikat ja eesti professionaalse muusikakultuuri kujunemist. Romantismiajastu muusikaga tutvudes kuulatakse näiteid Franz Schuberti, Fryderyk Chopini, Ferenc Liszti, Giuseppe Verdi, Richard Wagneri, Pjotr Tšaikovski, Edvard Griegi, Richard Straussi jt heliloojate loomingust. Pärimusmuusikat õppides kuulatakse näiteid eesti pärimusmuusikast. Eesti muusikakultuuri kujunemise juures kuulatakse muusikanäiteid Aleksander Kunileiu, Miina Härma, Rudolf Tobiase, Mart Saare, Cyrillus Kreegi, Heino Elleri, Eduard Tubina jt loomingust. (*Ibid.*)

Kolmandal kursusel käsitletakse impressionismi, ekspressionismi, neoklassitsismi, eesti muusikat pärast teist maailmasõda, džässmuusikat ning pop- ja rokkmuusikat. Impressionismi, ekspressionismi ja neoklassitsismi muusikanäited pärinevad Claude Debussy, Igor Stravinski, Arnold Schönbergi, Benjamin Britteni, Sergei Prokofjevi, Dmitri

Šostakoviitši, John Cage'i, George Gershwin'i jt loomingust. Teise maailmasõja järgsest eesti muusikast kuulatakse näiteid Gustav Ernesaksa, Artur Kapi, Veljo Tormise, Jaan Räätsa, Lepo Sumera, Raimo Kangro, Arvo Pärdi, Erkki-Sven Tüüri, Helena Tulve jt teostest. (*Ibid.*)

Kooli muusikaõpetaja võib vajadusel õppekava kursuste teemasid ümber tõsta ja luua oma koolile sobivad ainekavad. Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi muusikaõpetaja Kaie Mägil on kursuste õppesisud ümber jaganud järgmiselt: I kursusel tutvustatakse ajastuid keskajast barokini, II kursusel süvenetakse klassitsismi- ja romantismiajastu muusikasse ning III kursus on pühendatud eesti muusikale. 20. sajandi muusikastiile tutvustatakse nende peegeldustena eesti muusikas. (Mägil, 2021)

Gümnaasiumiastme muusika õppekava läbinu peaks muuhulgas hästi orienteeruma muusika ajastutes ja stiilides, mõistma muusika rolli eri ajastutel ning oskama luua seoseid tänapäeva ja varasemate ajastute muusikakultuuri vahel. Samuti peaks gümnaasiumilõpetaja oskama väljendada oma arvamust muusika kohta analüüsivalt ja argumenteeritult, toetudes saadud teadmistele ning muusika terminoloogiale. (Innove õppekavad. Muusika, 2011)

3.2.2. Muusikaloo õpetamine muusikakoolides

Muusikaloo õpetamise eesmärk Tartu I Muusikakoolis on üldise muusikalise silmaringi laiendamine ning teoreetiliste ja muusikaajalooliste teadmiste andmine (Tartu I Muusikakooli..., 2021). Tartu II Muusikakool on seadnud muusikaloo õpetamise eesmärkideks õpilase pillimänguõpingute toetamise ülevaate andmisega teistest muusikainstrumentidest, esituskosseisudest ja muusikažanritest, samuti teose vormist arusaamise ja analüüsimise ning õpilase silmaringi, sõnavara, mõtlemis- ja analüüsioskuse, kuulmismeele ja muusikamaitse avardamise (Tartu II Muusikakooli..., 2021). Heino Elleri Muusikakoolis on muusikaloo õpetamise eesmärk aidata õpilasel orienteeruda kultuuriloo arengu- ja stiiliperioodides, seostada muusikalugu vastava kultuurikontekstiga ning rakendada kultuuriloolisi teadmisi oma erialases tegevuses (Heino Elleri Muusikakooli..., 2021).

Tartu I Muusikakooli vanema astme muusikaloo ainekavas antakse viiendal, kuuendal ja seitsmendal õppeaastal ülevaade muusika arengust stiiliperioodide kaupa keskajast tänapäevani. Igast perioodist tutvustatakse õpilastele kõige olulisemate ja mõjukamate heliloojate loomingut. Põhirõhk on muusikanäidete kuulamisel, mitte niivõrd heliloojate elulugude tundmaõppimisel. Keskajast käsitletakse romaani ja gooti stiili, Gregoriuse laulu, varajast mitmehäälsust, organumi, motetti ja rüütlilaulu. Renessansi-, baroki- ja klassitsismiajastu juures iseloomustatakse ajastut üldiselt ning võrreldakse seda eelnenud perioodiga. Samuti saavad õpilased ülevaate ajastute tähtsamatest muusikalistest arengutest ja olulisemate heliloojate loomingust. Järgmisena käsitletakse romantismi ja selle

põhijooni kõikides kunstivaldkondades ning rahvusromantismi (Norra, Soome ja Vene muusikat). Viimasena vaadeldakse põhjalikult eesti rahvusliku muusikakultuuri tekkimist ja eesti rahvamuusikat. (Tartu I Muusikakooli..., 2021)

Tartu II Muusikakoolis käsitletakse muusikalugu üldjoontes samamoodi nagu Tartu I Muusikakoolis. Siiski on õppekavas ka väikseid erinevusi: vanaaja muusika juures tutvutakse ka Egiptuse templimuusika, Vana-Kreeka muusika ja Vana-Rooma muusikaga; rahvusromantismi õppides saavad õpilased ülevaate ka Rootsi, Läti ja Leedu muusikast. (Tartu II Muusikakooli..., 2021)

3.3. Klassikalist muusikat noortele tutvustavad saated

Eesti Televisioon (ETV) näitab aastast 2013 (Klassikatähed, 2013) Eesti Televisiooni, Klassikaraadio ja Eesti Kontserdi koostöös valmivat saatesarja „Klassikatähed“, mille eesmärk on tutvustada vaatajale noori andekaid muusikuid, ergutada inimestes loovust ja loomingulisust, tõsta klassikalise muusika populaarsust ja pakkuda kvaliteetset ning harivat meelelahutust. Saates võistlevad 15–25-aastased klassikalise muusika interpreedid, kes kõnelevad eesti keelt. (Selgusid saatesarja..., 2017) Viimasel eetris olnud hooajal tõsteti lauljate vanusepiiri 27. eluaastani. Kokku on „Klassikatähed“ eetris olnud juba viis hooaega. (Kaldoja, 2019) Saate formaadi autor on helilooja Timo Steiner (Ernits, 2014). Viienda hooaja võitis 16-aastane pianist Tähe-Lee Liiv, kes on ühtlasi „Klassikatahtede“ seni kõige noorem osaleja (Pruuli, 2020).

„Klassikasäuts“ on Klassikaraadio saade, milles noored muusikahuvilised tutvustavad oma lemmikteoseid (Klassikasäuts, 2021). Saade sai alguse 5. oktoobril 2019. aastal. Saate idee sündis, kui Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi muusikaõpetaja Kaie Mägimets käis Klassikaraadios oma tööst rääkimas. Muuhulgas rääkis Kaie Mägimets, et ta laseb koolis õpilastel teha kujuteldavaid muusikasaateid, millest tekkis mõte, et õpilased võiksid teha ka päris raadiosaateid. Esimeste saadete autorid olid Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi noored muusikud Joosep Vall, Oskar Piik, Albert Saue ja Karl Jõgi. (Meie õpilased..., 2019) Saade oli eetris ühe hooaja ja praegu enam ei jätku, viimane saade oli eetris 3. oktoobril 2020. Hooaja vältel oli eetris 43 saadet (25 saadet ja nende kordused). (Klassikasäuts, 2021) .

Lisaks klassikalist muusikat noortele tutvustavatele saadetele toimib Eesti Kontserdi koolikontsertide programm, mis pakub koolidele võimalust kutsuda kooli esinema muusikuid erinevate muusikaliste kavadega alates klassikalisest muusikast kuni rahvamuusikani. 2019. aastal toimus 430 koolikontserti. (Koolikontserdid, 2020–2021)

4. KÜSITLUSE METOODIKA JA ANALÜÜS

Uurimistöö eesmärk oli välja selgitada, kui populaarne on klassikaline muusika Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpilaste seas ja kuidas klassikaline muusika neile mõjub. Täpsemalt taheti teada, kuidas tekib noortes huvi klassikalise muusika vastu, milliste heliloojate teoseid nad kuulavad ning millises meeleolus ja situatsioonis klassikalist muusikat kuulatakse. Selleks viidi keskkonnas Google Forms läbi elektrooniline küsitlus (vt lisa 1) 10.a, 11.a ja 12.c klasside õpilaste seas, millele oli võimalik vastata 16.12.2020 kuni 21.12.2020. Küsitluse läbiviimine toimus õppeperioodi alguses, mis tähendab, et 10. klassi eelteadmised toetuvad põhikooli muusikatunnis omandatule, 11. klassil ühele ja 12. klassil kahele muusikakursusele.

Küsimustiku täitis 94 õpilast 111-st (84,7%), kellest 56 (59,6%) olid tüdrukud ja 38 (40,4%) poisid. 10.a klassist osales 34 õpilast 38-st (89,5%) (20 tüdrukut ja 14 poissi), kes moodustasid 36,2% vastanute üldarvust. 11.a klassist osales 32 õpilast 36-st (88,9%) (18 tüdrukut ja 14 poissi), kes moodustasid 34% vastanute üldarvust. 12.c klassist osales 28 õpilast 37-st (75,7%) (18 tüdrukut ja 10 poissi), kes moodustasid 29,8% vastanute üldarvust. Muusikakooli taustaga õpilasi oli kokku 27 (28,8% vastanute üldarvust): 10.a klassis 8, 11.a klassis 12 ja 12.c klassis 7.

Vastuste saamiseks otsustati kasutada küsitlust ja mitte näiteks intervjuud, kuna intervjuu planeerimine ja tegemine oleks võtnud liiga palju aega ning vastuste analüüs oleks olnud väga keerukas ja mahukas. Kasutati elektroonilist ja mitte paberküsitlust, kuna koroonapandeemia tõttu ei olnud tööd kavandades kindel, kas küsitluse läbiviimise ajal on võimalik koolis kohal käia ja ühtlasi oli elektroonilise küsitluse kasutamine mõistlikum: mugavam vastajate jaoks, vastuste saamine kiirem, vastused arusaadavamad ning nende töötlus lihtsam. Küsimustik koosneb 21 küsimusest: 4 avatud, 7 poolavatud ja 10 kinnisest küsimusest. Selle koostamisel võeti osaliselt eeskuju Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi vilistlase Kelly Jürgensoni uurimistöö „Muusika Jaan Poska Gümnaasiumi 11.a ja 12.c klasside igapäevaelus“ küsimustikust (Jürgenson, 2014, lk 24–27). Vastuseid analüüsitakse kvantitatiivselt. Edaspidi kasutab autor mina-vormi.

4.1. Küsitlustulemused ja nende analüüs

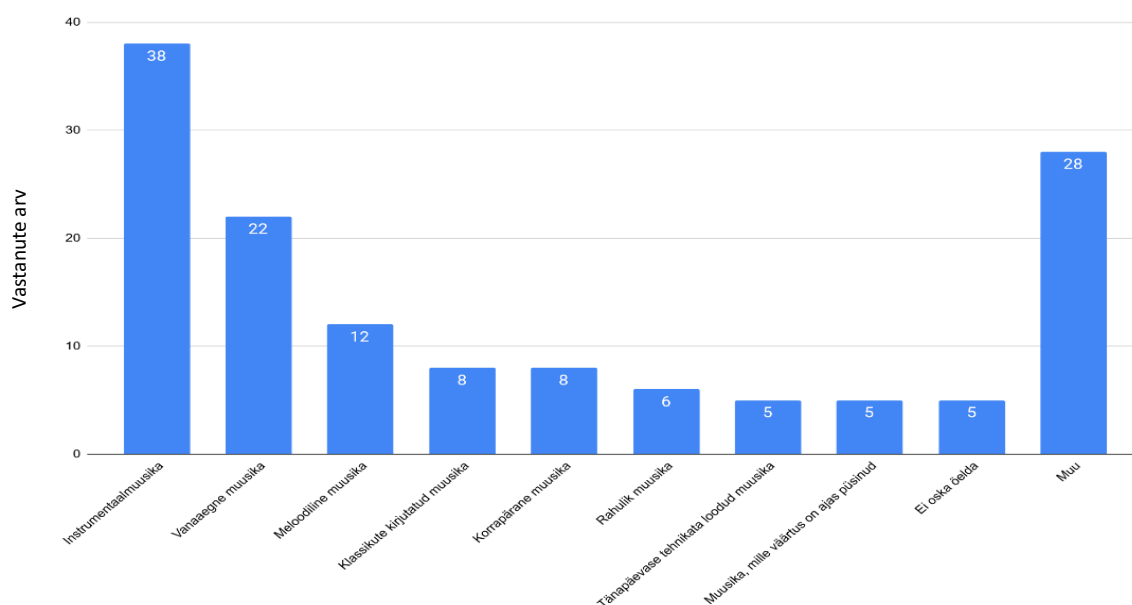
Küsitlustulemuste analüüsis käsitlen kõigi vastajate vastuseid järgnevate küsimuste puhul: „Mida tähendab Teie jaoks mõiste „klassikaline muusika“?“, „Millistest allikatest olete saanud informatsiooni klassikalise muusika kohta?“, „Kui palju kuulate klassikalist muusikat?“, „Kas olete külastanud klassikalise muusika kontserte?“, „Kas olete kuulanud Klassikaraadio

saadet „Klassikasäuts?“ ja „Kas olete vaadanud ETV saadet „Klassikatähed?“ Ülejäänud küsimuste puhul analüüsin ainult klassikalist muusikat kuulavate õpilaste vastuseid. Erand on küsimus „Miks Te klassikalist muusikat ei kuula?“, mille puhul analüüsin klassikalist muusikat mittekuulavate õpilaste vastuseid.

4.1.1. Klassikalise muusika tähendus ja informatsiooniallikad

Klassikalise muusika mõistet defineerivad vastajad mitmeti (vt joonis 1). Kõige rohkem mõistavad vastanud klassikalise muusika all instrumentaalmuusikat (38 õpilast; 40,4%). 22 õpilase (23,4%) jaoks tähendab klassikaline muusika vanaaegset, 12 õpilase (9,6%) jaoks meloodilist, 8 õpilase (8,5%) jaoks klassikute kirjutatud ja korrapärast (8,5%) ning 6 õpilase (6,4%) jaoks rahulikku muusikat. Vastanud määratlesid klassikalist muusikat veel tänapäevase tehnikata loodud muusikana (5 õpilast; 5,3%) ja muusikana, mille väärtus on ajas püsinud (5 õpilast; 5,3%).

Peale diagrammis eristatute andsid vastajad ka vastuseid, mida ei saanud paigutada ühise nimetaja alla, ning need kajastuvad diagrammi sektoris „Muu“ (30,8%), näiteks harmooniline muusika, emotsionaalne muusika, keeruline muusika, kuninglik muusika, haritud inimestele kuulamiseks mõeldud muusika, inimeste seas väga hinnatud muusika, vormitunnetusega muusika, popile ja rokile vastanduv muusika, mitmekülgne muusika ja kunstiline muusika. 5,3% vastanutest (5 õpilast) ei osanud klassikalise muusika mõistet määratleda.

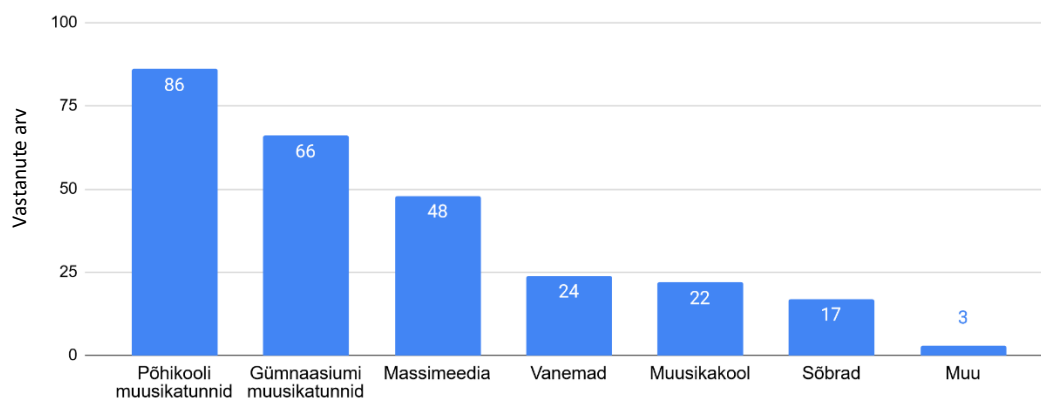

Joonis 1. Mõiste „klassikaline muusika“ tähendus vastanute jaoks (n = 94)

Klassikalist muusikat laiemas tähenduses (vt ptk 2.1.) defineeritakse kui üldtunnustatud täiuslikku muusikat, mille väärtus aja möödudes ei muutu; samuti kui korrastatud, selget ja tasakaalus muusikat, milles on olulisem vormiline ilu, mitte niivõrd emotsionaalne väljenduslikkus, ehkki ka emotsioonid on tähtsad; ning viimaks kui kerge ja populaarse

muusika vastandid. Nende definitsioonidega on kooskõlas vastused, mis määratlevad klassikalist muusikat kui püsiväärtuslikku muusikat, samuti kui meloodilist, korrapärast, kuninglikku, harmoonilist, vormitunnetusega ning popile ja rockile vastanduvat muusikat. Kitsamas tähenduses (klassitsismi perioodil loodud muusika) ei defineerinud klassikalist muusikat üksi vastanu. Suure osa vastanute jaoks tähendab klassikaline muusika instrumentaalmuusikat, mis võib tuleneda sellest, et nad on seda rohkem kuulnud/kuulanud ja klassikaline vokaalmuusika on jäänud tahaplaanile.

Õpilased on saanud infot klassikalise muusika kohta paljudest allikatest (vt joonis 2). Kõige suurema hulga vastanute informatsioon pärineb põhikooli muusikatundidest (86 õpilast; 91,5%) ning teisel kohal on gümnaasiumi muusikatunnid, kust pärineb 66 õpilase (70,2%) teave. 51,1% vastanutest (48 õpilast) on saanud informatsiooni massimeediast ja 25,5% (24 õpilast) vanematelt. Vastanute informatsioon klassikalise muusika kohta pärineb veel muusikakoolist (22 õpilast; 23,4%) ja sõpradelt (17 õpilast; 18,1%). Lisaks toodi teabeallikatena välja telesarjad ja filmid ning tantsutrenn (diagrammi tulp „Muu“).

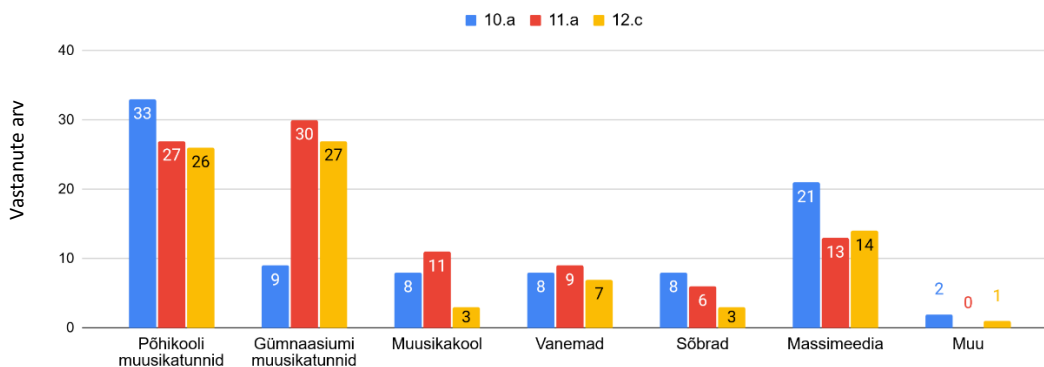

Joonis 2. Klassikalist muusikast puudutava informatsiooniallikad vastanute jaoks (n = 94)

Vaatlen klassikalist muusikat puudutava informatsiooniallikaid ka klasside kaupa (vt joonis 3). 10. klassi õpilased on kõige rohkem informatsiooni saanud põhikooli muusikatundidest (33 õpilast; 97,1%), mis on ootuspärane, sest viisin küsitluse läbi perioodi alguses, kui nende esimene muusikakursus gümnaasiumis oli just alanud. 11. ja 12. klassi õpilaste jaoks on oluline informatsiooniallikas gümnaasiumi muusikatunnid (11. klassist 30 õpilast; 93,8% ja 12. klassist 27 õpilast; 96,4%), kuna 11. klass oli küsitluse läbiviimise ajaks läbinud ühe ja 12. klass kaks muusikakursust.

Muusikakooli taustaga õpilastest nimetasid infoallikana muusikakooli kõik 10. klassi muusikakooli taustaga õpilased (8 õpilast 8-st; 100%), 11. klassis 11 õpilast 12-st (91,7%) ja 12. klassis 3 õpilast 7-st (42,9%). Võib arvata, et 12. klassi õpilastel on muusikakooli lõpetamisest juba 2–3 aastat möödunud ja koolis õpitu ununenud, mistõttu nende jaoks muusikakool enam nii oluline informatsiooniallikas ei ole.

Vanematelt on kõige rohkem informatsiooni saanud 11. klassi õpilased (9 õpilast; 28,1%). 10. klassist on vanematelt informatsiooni saanud 8 õpilast (23,5%) ja 12. klassist 7 õpilast (28,1%) ehk siis mida rohkem on klassis muusikakooli taustaga õpilasi, seda rohkem on saadud teavet vanematelt, kuna arvatavasti on muusikakooli taustaga õpilaste vanemad muusikaga ühel või teisel viisil seotud ja seetõttu annavad ka oma lastele selle kohta informatsiooni. Erinevus on siiski väga väike, seega ei saa selle põhjal suuri üldistusi teha.

Joonis 3. Klassikalist muusikast puudutava informatsiooniallikad klasside lõikes (n = 94)

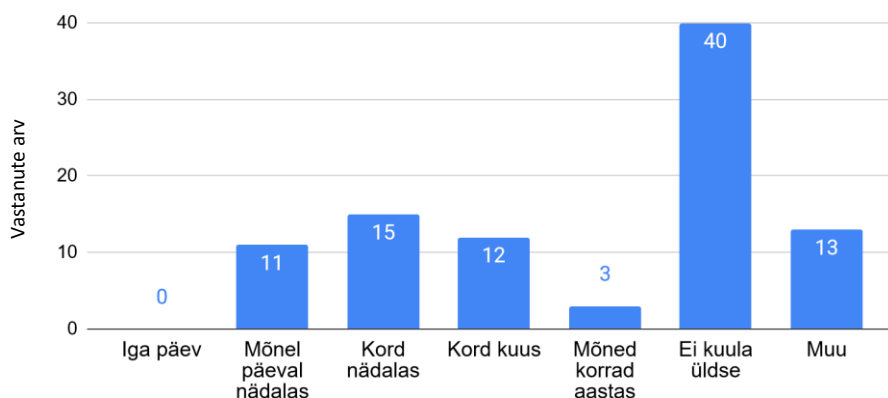
Massimeediast on kõige rohkem teavet saanud 10. klassi õpilased (21 õpilast; 61,8%), millest võib järeldada, et nad jälgivad seda aktiivsemalt kui 11. ja 12. klassi õpilased, kes on massimeediast tunduvalt vähem informatsiooni saanud (11. klassist 13 õpilast; 40,6% ja 12. klassist 14 õpilast; 50%). Võib arvata, et 10. klassi õpilastel on rohkem vaba aega massimeedia jälgimiseks kui 11. klassi õpilastel, kes peavad uurimistööd tegema, ja 12. klassi õpilastel, kes valmistuvad lõpueksamiteks.

Samuti on 10. klassi õpilased 11. ja 12. klassi õpilastest rohkem informatsiooni saanud sõpradelt (8 õpilast; 23,5%). 11. klassist on sõpradelt teavet saanud 6 õpilast (18,8%) ja 12. klassist 3 õpilast (10,7%). Üks põhjus võib olla sama, mis massimeedia puhulgi: 10. klassil ei ole õpikoormus veel nii suur ja seetõttu on neil rohkem aega sõpradega suhtlemiseks. Põhjus võib aga olla ka see, et neil on lihtsalt rohkem klassikalise muusika huvilisi sõpru kui 11. ja 12. klassi õpilastel, mistõttu on nad sõpradelt rohkem informatsiooni saanud.

4.1.2. Klassikalise muusika kuulatavus

Joonisel 4 on näha, kui palju õpilased klassikalist muusikat kuulavad. Kõigist vastanutest kuulab klassikalist muusikat 57,4% (10.a klassist 18 õpilast 34-st; 52,9%, 11.a klassist 18 õpilast 32-st; 56,3%, 12.c klassist 18 õpilast 28-st; 64,3%) ja ei kuula üldse 42,6% (40 õpilast). Küsitlustulemustest selgus, et kord nädalas kuulab klassikalist muusikat 16% (15 õpilast) ja kord kuus 12,8% (12 õpilast) vastanutest. 11 õpilast (11,7%) kuulab klassikalist muusikat mõnel päeval nädalas ja 3 õpilast (3,2%) mõned korrad aastas. Klassikalist muusikat iga päev kuulavaid õpilasi ei ole ühtegi. Lisaks tõid vastanud välja, et kuulavad

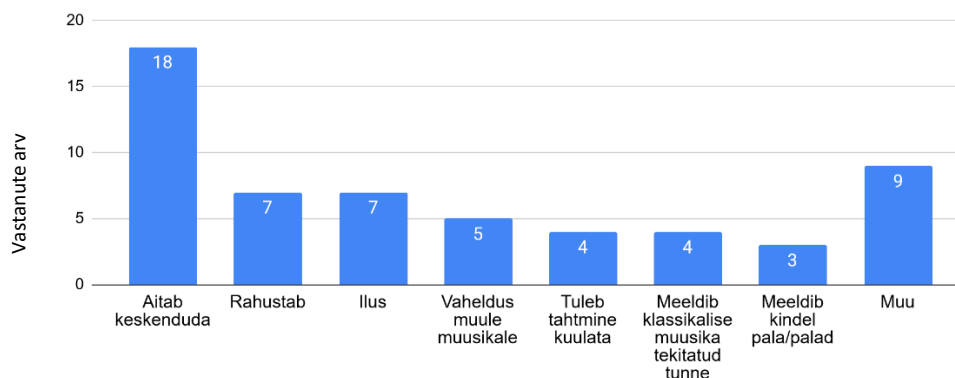
klassikalist muusikat näiteks trennis, õppides, raamatut lugedes või siis, kui tuju tuleb (diagrammi sektor „Muu“). Aktiivsete kuulajate hulka võib lugeda need õpilased, kes kuulavad klassikalist muusikat mõnel päeval nädalas või kord nädalas (kokku 27,7% kõigist vastanutest), seega kuulab klassikalist muusikat aktiivselt veidi alla poole klassikalise muusika kuulajatest. Klassikalise muusika kuulamine mõnel korral aastas võib olla seletatav kontserdiküllastustega.

Joonis 4. Klassikalise muusika kuulatavus vastanute seas (n = 94)

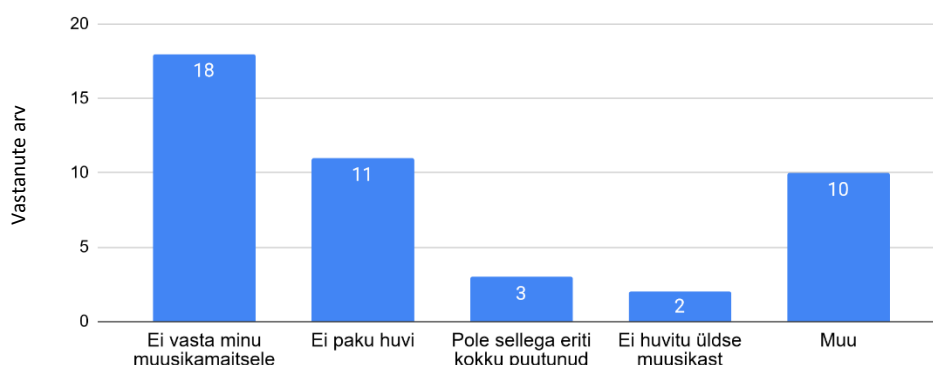
Teiste Eestis läbiviidud muusika kuulamise uuringute põhjal (vt ptk 3.1.) huvitub klassikalisest muusikast ainult umbes 0,3% õpilastest. Marit Koidu doktoritöö andmetel (vt ptk 3.1.), kelle valim hõlmas 11. klassi õpilasi üle Eesti, kuulab klassikalist muusikat aga 21,9%. Seega on Tartu Jaan Poska Gümnaasiumis küsitletud õpilaste seas klassikaline muusika tunduvalt populaarsem: seda kuulab 57,4% küsitletutest ja aktiivseid kuulajaid on 27,7%.

Õpilased kuulavad klassikalist muusikat mitmetel põhjustel (vt joonis 5). Kõige rohkem kuulatakse klassikalist muusikat sellepärast, et see aitab keskenduda (18 õpilast; 33,3%). Samuti kuulavad õpilased klassikalist muusikat, kuna see on ilus (7 õpilast; 13%) ja rahustab (7 õpilast; 13%). 5 õpilast (9,3%) kuulab seda, sest see pakub vaheldust muule muusikale. Õpilased kuulavad klassikalist muusikat ka sellepärast, et neile meeldib selle tekitatud tunne (4 õpilast; 7,4%) ja neil tuleb tahtmine kuulata (4 õpilast; 7,4%). 3 õpilast (5,6%) kuulab, sest neile meeldivad mingid kindlad palad. Veel nimetati klassikalise muusika kuulamise põhjustena, et see on kompleksne, mõnus, loob õige meeleolu, aitab mõtted eemale viia ning selle saatel on hea tantsida (diagrammi tulp „Muu“).

Joonis 5. Klassikalise muusika kuulamise põhjused (n = 54)

Samuti on mitmeid põhjuseid, miks klassikalist muusikat ei kuulata (vt joonis 6). Kõige suurem osa õpilasi ei kuula klassikalist muusikat, kuna see ei vasta nende muusikamaitsele (18 õpilast; 45%). 11 õpilasele (27,5%) ei paku klassikaline muusika huvi. 7,5% (3 õpilast) ei kuula, kuna pole klassikalise muusikaga eriti kokku puutunud. 2 õpilast (5%) ei huvitu üldse muusikast. Klassikalise muusika mittekuulamise põhjustena nimetasid vastajad veel näiteks, et see on igav ja aegunud, ei ärata samasuguseid tundeid nagu tänapäevasem muusika, pole nii põnevust tekitav ning jääb vahel üksluiseks ja et seda on varem juba palju kuulatud (diagrammi tulp „Muu“).

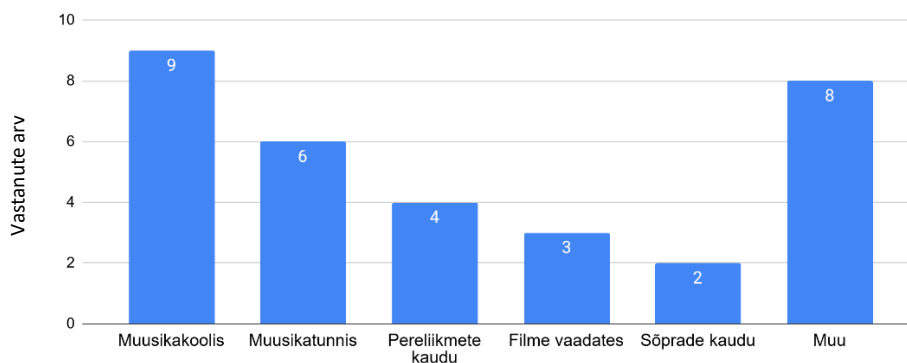

Joonis 6. Klassikalise muusika mittekuulamise põhjused (n = 40)

4.1.3. Klassikalise muusika kuulamisharjumused seda kuulavate õpilaste seas

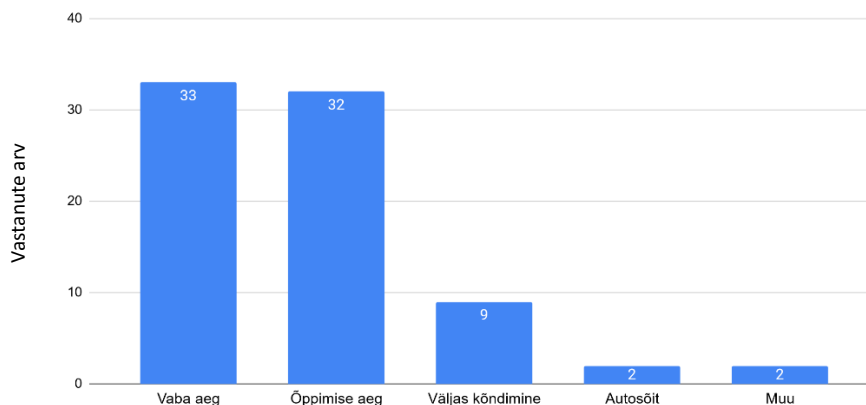
Joonisel 7 on näha vastanute huvi tekkimine klassikalise muusika vastu. Kõige arvukamalt on klassikalist muusikat kuulavate õpilaste hulgas neid, kelle huvi tekkis muusikakoolis (9 õpilast; 16,7%). 6 õpilase (11,1%) huvi tekkis kooli muusikatunnis. Samuti on huvi klassikalise muusika vastu tekkinud pereliikmete (4 õpilast; 7,4%) ja sõprade (2 õpilast; 3,7%) kaudu. 3 õpilast (5,6%) hakkas klassikalisest muusikast huvituma filme vaadates. Lisaks tekkis huvi näiteks interneti ja raadio kaudu, meeldejäáva elukogemuse tõttu ning lasteaias; üks õpilane ei mäletanud enam, kuidas tema huvi klassikalise muusika vastu

alguse sai (diagrammi tulp „Muu“). Võrreldes huvi tekkimist klassikalise muusika vastu ja selle kohta teabe saamise allikaid selgub, et suuresti need kattuvad (vt joonis 2 ptk 4.2.1.).

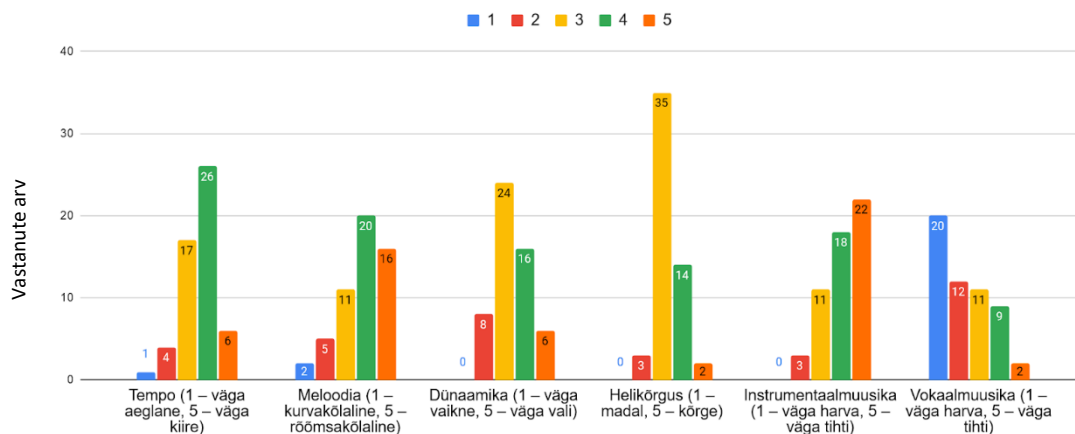
Joonis 7. Huvi tekkimine klassikalise muusika vastu (n = 54)

Joonis 8 näitab, millal õpilased klassikalist muusikat kuulavad. Kõige rohkem kuulatakse seda vabal ajal (33 õpilast; 61,1%), mis võib olla tingitud klassikalise muusika rahustavast mõjust, mille õpilased kuulamise ühe põhjusena esile tõid (vt joonis 5 ptk 4.2.2.). Samuti kuulatakse klassikalist muusikat palju õppimise ajal (32 õpilast; 59,3%), ilmselt sellepärast, et see aitab keskenduda, mis on jällegi üks klassikalise muusika kuulamise põhjusi (vt joonis 5 ptk 4.2.2.). 16,7% (9 õpilast) kuulab klassikalist muusikat väljas kõndides ja 3,7% (2 õpilast) autoga sõites. Veel kuulatakse seda trenni tehes ja pühade ajal (diagrammi tulp „Muu“).

Joonis 8. Klassikalise muusika kuulamise aeg (n = 54)

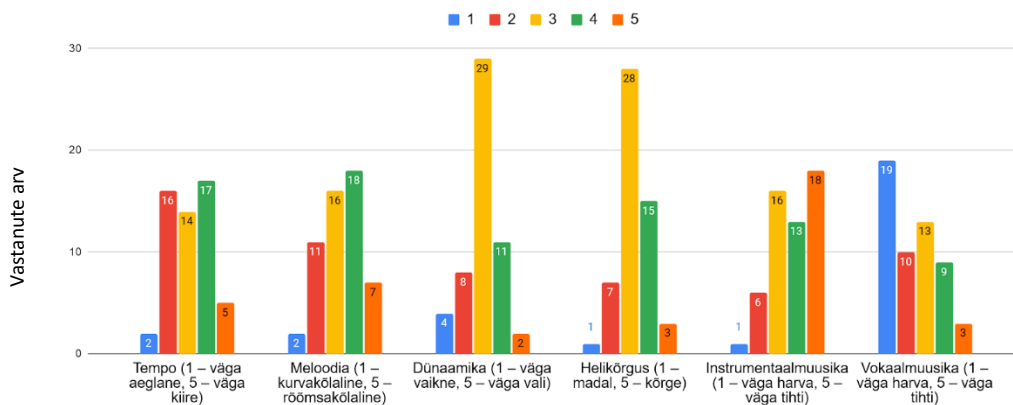
Joonisel 9 on näha, millist klassikalist muusikat kuulatakse rõõmsas meeleolus. Kõige suurema hulga õpilaste jaoks on see pigem kiiretempoline ja rõõmsakõlaline, keskmise valjuse ja helikõrgusega instrumentaalmuusika.

Joonis 9. Rõõmsas meeleolus kuulatav klassikaline muusika (n = 54)

Peatükis 1.3. on selgitatud, et mažoorne ehk rõõmsakõlaline muusika annab jõudu, julgustab ja ergutab, samamoodi mõjub ka kiire ja rütmiline muusika ning kõrge helitugevus. Seega on loogiline, et kui inimene on rõõmus, siis ta kuulabki muusikat, mis toetab tema rõõmsat meeleolu.

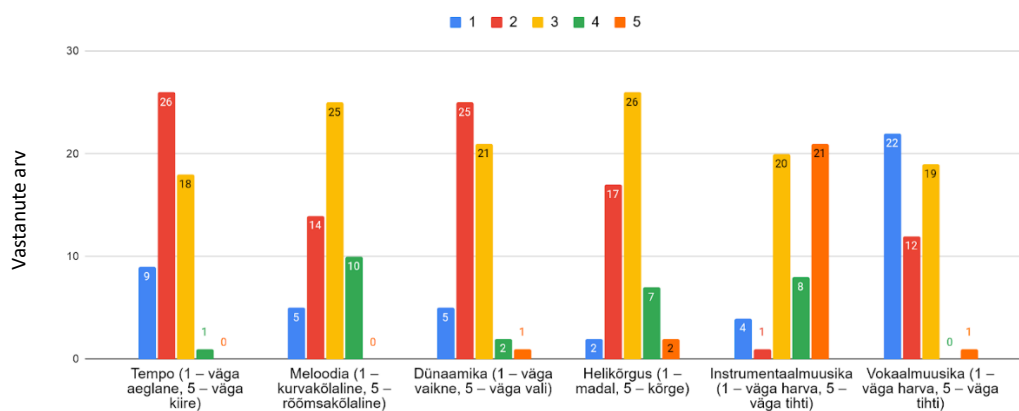
Joonis 10 näitab, millist klassikalist muusikat kuulatakse enesetunde parandamiseks ja meeleolu tõstmiseks. Selline muusika on paljude jaoks nii aeglase, mõõduka kui ka pigem kiire tempoga ja rõõmsakõlaline. Samuti on see keskmise valjuse ja helikõrgusega ning väga tihti instrumentaalmuusika, sarnaselt rõõmsas meeleolus kuulatavale klassikalisele muusikale (vt joonis 9 ptk 4.2.3.).

Joonis 10. Enesetunde parandamiseks ja meeleolu tõstmiseks kuulatav klassikaline muusika (n = 54)

On kindlaks tehtud, et meeleolu parandab muusika, mis on kiiretempoline, rõõmsakõlaline, kõrgema helikõrgusega ja järskude dünaamiliste muutustega (vt ptk 1.3.). Üldiselt kuulavad õpilased enesetunde parandamiseks ja meeleolu tõstmiseks samasugust klassikalist muusikat. Erinevus on see, et küllaltki palju kuulatakse ka aeglase ja mõõdukatempolist klassikalist muusikat.

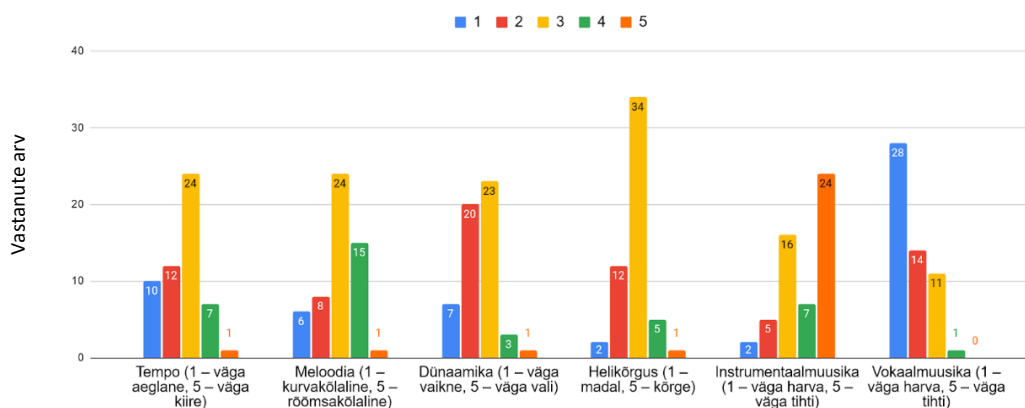
Joonis 11 kujutab lõõgastumiseks ja rahunemiseks kuulatavat klassikalist muusikat. Selleks kuulatakse pigem aeglasemas või mõõdukas tempos kurva ja rõõmsakõlalise vahepealset, pigem vaiksemat ja keskmise helikõrgusega muusikat, mis on väga sageli instrumentaalne.

Joonis 11. Lõõgastumiseks ja rahunemiseks kuulatav klassikaline muusika (n = 54)

Lõõgastavalt ja rahustavalt mõjub aeglane, neutraalne, keskmise valjusega, madala helikõrgusega instrumentaalmuusika (vt ptk 1.3.). Õpilased kuulavad sellel eesmärgil üldiselt sarnast muusikat, aga madala helikõrgusega muusika asemel kuulatakse rohkem keskmise helikõrgusega klassikalist muusikat.

Joonis 12 näitab, milline on klassikaline muusika, mida kuulatakse õppimise ajal. Kõige sagedamini kuulatakse mõõdukatempolist, samuti kurva ja rõõmsakõlalise vahepealset, keskmise valjuse ja helikõrgusega muusikat, mis on jällegi kõige rohkemate õpilaste jaoks instrumentaalmuusika. Seega kuulatakse võimalikult neutraalset instrumentaalmuusikat, mis ei ole pealetükkiv ega vii seetõttu mõtteid õppimiselt kõrvale, vaid aitab keskenduda.

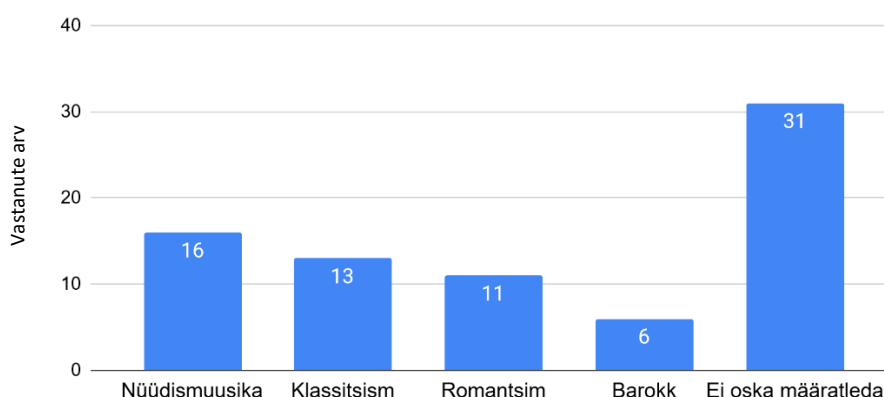

Joonis 12. Õppimise ajal kuulatav klassikaline muusika (n = 54)

Kõigil juhtudel (rõõmsas meeleolus, enesetunde parandamiseks ja meeleolu tõstmiseks, lõõgastumiseks ja rahunemiseks ning õppimise ajal) kuulatav klassikaline muusika on peamiselt instrumentaalmuusika, vokaalmuusikat kuulatakse väga harva. Põhjus on ilmselt see, et suur osa õpilasi defineerib klassikalist muusikat just instrumentaalmuusikana (vt joonis 1 ptk 4.2.1.). Instrumentaalmuusika suur ja vokaalmuusika väga väike kuulatavus

õppimise ajal on seletatav ka sellega, et vokaalmuusika puhul hakkaksid sõnad õppimisele keskendumist arvatavasti segama.

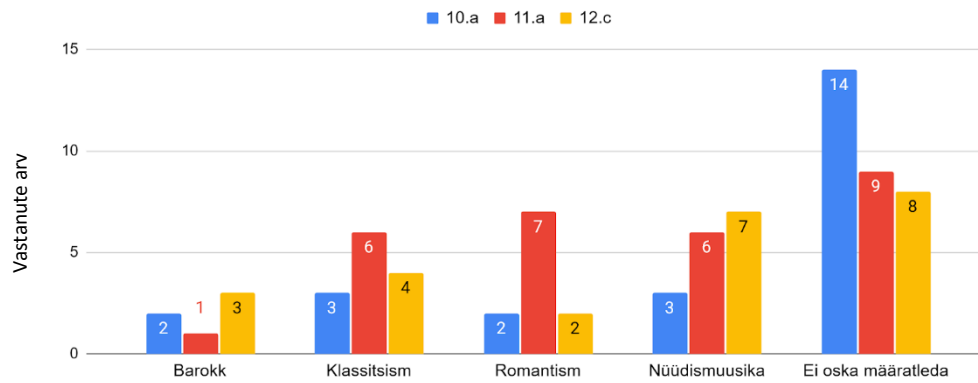
Joonisel 13 on näha, milliste ajastute muusikat õpilased kuulavad. Kõige enam kuulatakse nüüdismuusikat (16 õpilast; 29,6%). Teisel kohal on klassitsismiajastu muusika, mida kuulab 13 õpilast 24,1%. 20,4% (11 õpilast) kuulab romantismiajastu ja 11,1% (6 õpilast) barokiajastu muusikat. Suur osa klassikalise muusika kuulajatest ei osanud kuulatavat muusikat ajastu järgi määratleda (31 õpilast; 57,4%), mis võib tuleneda sellest, et muusikatundides õpitu on ununenud ja ei osata kuulatavaid heliloojaid vastavate ajastutega seostada.

Joonis 13. Klassikalise muusika kuulatavus ajastute lõikes (n = 54)

Vaatlen ajastuid, mille muusikat õpilased kuulavad, ka klasside kaupa (vt joonis 14). Nüüdismuusikat kuulavad kõige rohkem 12. klassi õpilased (7 õpilast; 38,9%). 11. klassist kuulab 6 õpilast (33,3%) ja 10. klassist kõige vähem ehk 3 õpilast (16,7%). Romantismiajastu muusikat kuulavad kõige rohkem 11. klassi õpilased (7 õpilast; 38,9%) ja märgatavalt vähem 10. ja 12. klassi õpilased (2 õpilast; 11,1%). Klassitsismiajastu muusika on samuti kõige populaarsem 11. klassi õpilaste seas (6 õpilast; 33,3%), järgnevad 12. klass (4 õpilast; 22,2%) ja 10. klass (3 õpilast; 16,7%). Kõige vähem populaarne on barokiajastu muusika, mida kuulab 12. klassist 3 õpilast (16,7%), 10. klassist 2 õpilast (11,1%) ja 11. klassist ainult 1 õpilane (5,6%).

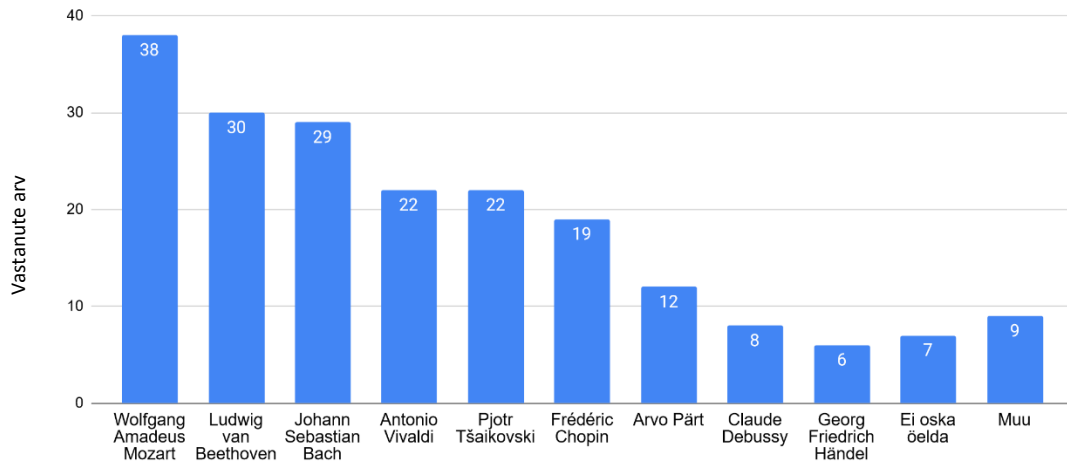
Suur osa õpilastest ei oska aga kuulatavat klassikalist muusikat ajastuliselt üldse määratleda, kusjuures kõige rohkem on selliseid õpilasi 10. klassis (14 õpilast; 77,8%), mis on seletatav sellega, et nad ei olnud veel jõudnud kuigi palju muusikalugu õppida, kuna nende esimene muusikakursus oli just alanud. 11. klassis ei oska kuulatavat muusikat ajastu järgi määratleda 9 õpilast (50%) ja 12. klassis 8 õpilast (44,4%). Seega tunnevad 12. klassi õpilased kõige paremini klassikalise muusika erinevaid stiiliperioode ja oskavad kuulatavat muusikat ajastutesse paigutada, tõenäoliselt sellepärast, et nad on läbinud 10. ja 11. klassist rohkem muusikakursusi.

Joonis 14. Klassikalise muusika kuulatavus ajastute lõikes klasside kaupa (n = 54)

Gümnaasiumi õppekavas on kolm muusikakursust (vt ptk 3.2.1.): esimesel käsitletakse keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismiajastu muusikat, teisel romantismi ja kolmandal nüüdismuusikat. Kursuste sisu arvestades oleks arusaadav, miks 11. klassis kuulatakse 10. ja 12. klassist rohkem klassitsismiajastu muusikat, kuna õppekava järgi käsitletakse seda esimesel kursusel. Praegusel juhul aga ei saa siiski sellist seost luua, kuna 11. klass käsitles klassitsismiajastu muusikat teisel kursusel (vt ptk 3.2.1.). Seega ei ole nii selle kui tegelikult ka teiste tulemuste põhjal võimalik järeldada, miks kuulatakse ühe või teise ajastu muusikat, ilmselt on siin tegemist lihtsalt subjektiivse muusikalise maitsega.

Lisaks klassikalise muusika kuulatavusele ajastute lõikes selgitasin välja, milliste heliloojate teoseid õpilased kuulavad (vt joonis 15). Kõige enam kuulatakse Viini klassikute (vt ptk 2.2.2.) Wolfgang Amadeus Mozarti (38 õpilast; 70,4%) ja Ludwig van Beethoveni (30 õpilast; 55,6%) loomingut. Järgnevad barokiajastu heliloojad (vt ptk 2.2.1.) Johann Sebastian Bach (29 õpilast; 53,7%) ja Antonio Vivaldi (22 õpilast; 40,7%), lisaks kuulatakse sellest perioodist ka Georg Friedrich Händeli teoseid, aga seda teeb ainult 6 õpilast (11,1%). Romantismiajastu heliloojatest (vt ptk 2.2.3.) on kõige populaarsemad Pjotr Tšaikovski (22 õpilast; 40,7%) ja Frédéric Chopin (19 õpilast; 35,2%). Nüüdismuusika esindajatest (vt ptk 2.2.4.) kuulatakse kõige rohkem Arvo Pärdi (12 õpilast; 22,2%) ja Claude Debussy (8 õpilast; 14,8%) loomingut. Kuulataivate heliloojatena nimetati veel Johann Strauss nooremat, Erik Satie'd, Heino Ellerit, Camille Saint-Saënsi, Ludovico Einaudit, Yirumat ja Toshifumi Hinatat (diagrammi tulp „Muu“). 7 õpilast (13%) ei osanud öelda, mis heliloojate teoseid nad kuulavad.

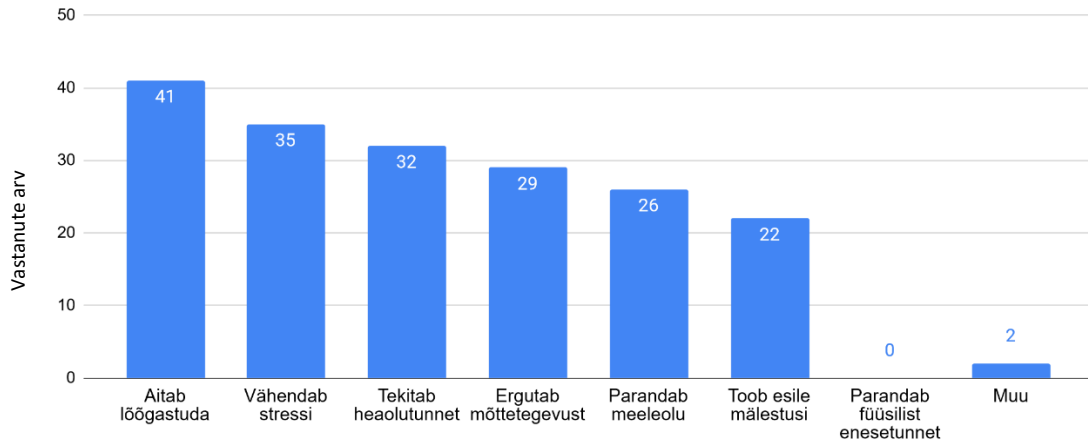

Joonis 15. Kuulatavad heliloojad (n = 54)

Kui võrrelda õpilaste vastuseid klassikalise muusika stiiliperioodide ja kuulatavate heliloojate kohta, siis on näha vastuolu: iga ajastu heliloojate kuulajate arv on tunduvalt suurem kui selle ajastu muusika kuulajate arv, näiteks barokiajastu muusikat kuulab 6 õpilast, aga selle ajastu helilooja Johann Sebastian Bach'i loomingut märkis kuulatavaks koguni 29 õpilast (vt joonised 13 ja 15 ptk 4.2.3.). Seega teavad õpilased hästi, milliste heliloojate teoseid nad kuulavad, aga ei oska heliloojaid vastavasse ajastusse paigutada. Gümnaasiumiastme muusika õppekava (vt ptk 3.2.1.) üks õpiväljund on see, et õpilane peaks hästi orienteeruma muusika ajastutes ja stiilides, kuid nagu selgus, ei oska paljud õpilased seda veel kuigi hästi, mille põhjus võib olla, et muusikakursustel käsitletavatest ajastutest jäävad meelde eelkõige heliloojad, mitte niivõrd see, millisesse stiiliperioodi nad kuuluvad, sest muusikaloo õpetamisel pööratakse suurt tähelepanu just heliloojatele.

4.1.4. Klassikalise muusika mõju selle kuulajatele

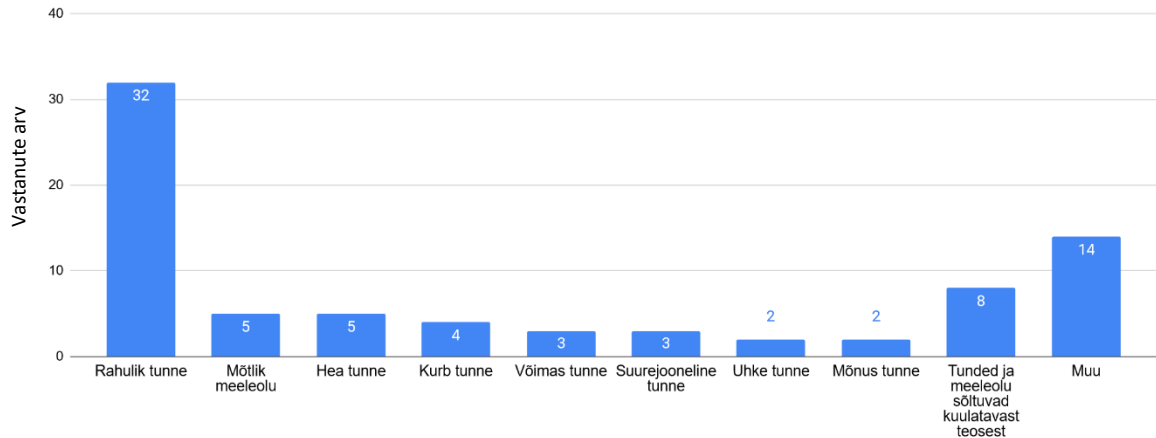
Klassikaline muusika mõjub vastajatele erinevalt (vt joonis 16). Õpilaste arvates aitab klassikaline muusika kõige rohkem lõõgastuda (41 õpilast; 75,9%). Samuti on kogetud selle stressi vähendavat mõju (35 õpilast; 64,8%). Klassikaline muusika tekitab ka heaolutunnet (32 õpilast; 59,3%) ja ergutab mõtletegevust (29 õpilast; 53,7%). 48,1% (26 õpilast) kuulajatest vastas, et klassikaline muusika parandab meeleolu ja 22 õpilasel (40,7%) toob see esile mälestusi. Samuti toodi mõjuna välja keskendumisvõime suurenemine; üks õpilane ei osanud öelda, kuidas klassikaline muusika teda mõjutanud on (diagrammi tulp „Muu“).

Joonis 16. Klassikalise muusika mõju selle kuulajatele (n = 54)

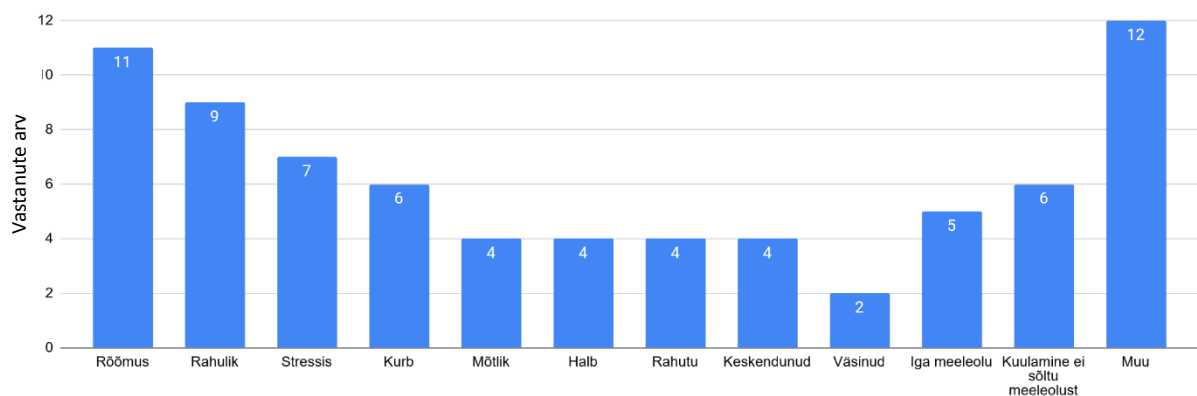
Esimeses peatükis on käsitletud muusika mõju inimese füsioloogiale ja psüühikale, täpsemalt on peatükis 1.1. kirjas, et muusika tekitab heaolutunnet ja vähendab valu, peatükis 1.2., et muusika toob esile mälestusi, vähendab stressi ja parandab meeleolu ning peatükis 1.3., et muusika ergutab, aitab lõõgastuda ja rahustab. Õpilaste vastustest selgub, et ka klassikalisel muusikal on peaaegu samasugune toime. Erinevus on aga selles, et ükski õpilane ei olnud kogenud klassikalise muusika füüsilist enesetunnet parandavat mõju, ehkki on kindlaks tehtud, et muusikal selline mõju on.

Joonisel 17 on näha, milliseid tundeid ja millist meeleolu klassikalise muusika kuulamine tekitab. Kõige enam tekitab see rahulikku tunnet (32 õpilast; 59,3%), mis on ka loogiline, kuna õpilased on klassikalise muusika lõõgastavat toimet kõige rohkem kogenud (vt joonis 16 ptk 4.2.4.). Rahuliku tunde tekkimine on seotud ka klassikalise muusika kuulamise põhjustega, kuna mitmed õpilased märkisid, et kuulavad klassikalist muusikat just selle rahustava mõju tõttu (vt joonis 5 ptk 4.2.2.). Mitu õpilast arvab ka, et tunded ja meeleolu sõltuvad kuulatavast teosest (8 õpilast; 14,8%), mis on mõistetav, kuna klassikaline muusika on siiski väga lai ja mitmekülgne ning eri teosed tekitavad erinevaid tundeid. Samuti on iga inimene ainulaadne ja teistest erinev ning igaüks võtab enda jaoks muusikapalast välja selle, mida ta parajasti kõige enam vajab, seega ei mõju üks ja sama teos kõigile ühtemoodi (vt ptk 1.2.). Klassikalise muusika kuulamine tekitab ka mõtlikku meeleolu (5 õpilast; 9,3%) ja head (5 õpilast; 9,3%), aga ka kurba tunnet (4 õpilast; 7,4%), mis näitabki hästi, et klassikaline muusika on väga varieeruv. „Muu“ all nimetasid õpilased klassikalise muusika tekitatud tunnetena veel näiteks rõõmsat, loomingulist, erksat ja vaba tunnet.

Joonis 17. Klassikalise muusika tekitatud tunded ja meeleolu (n = 54)

Kui eelnevalt oli näha, et klassikaline muusika kutsub esile üsnagi erinevaid tundeid ja meeleolusid, siis samamoodi ka kuulatakse seda väga erinevas meeleolus ja seisundis (vt joonis 18). Kõige rohkem kuulatakse seda rõõmsas (11 õpilast; 20,4%) ja rahulikus meeleolus (9 õpilast; 16,7%), aga ka näiteks stressiseisundis (7 õpilast; 13%). Viimane on ilmselt seotud klassikalise muusika kuulamise põhjusega: klassikalist muusikat kuulatakse selle rahustava mõju tõttu (vt joonis 5 ptk 4.2.2.). Stressiseisundis kuulamine on tõenäoliselt seotud ka klassikalise muusika lõõgastava toimega (vt joonis 16 ptk 4.2.4.). 6 õpilase (11,1%) kuulamine ei sõltu meeleolust ja 5 õpilast (9,3%) kuulab klassikalist muusikat igas meeleolus. Samuti kuulatakse seda näiteks dramaatilises, närvilises ja nostalgilises meeleolus (diagrammi tulp „Muu“).

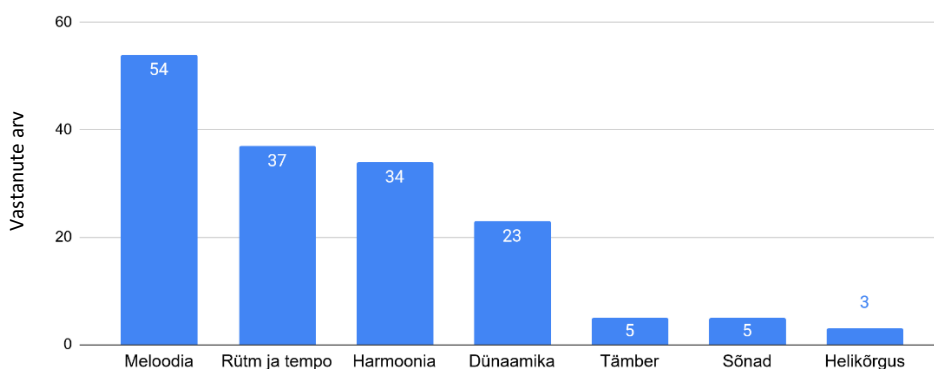

Joonis 18. Klassikalise muusika kuulamise meeleolu/seisund (n = 54)

Kuna muusika kui selline tekitab muuhulgas heaolutunnet, vähendab stressi, parandab meeleolu, ergutab, aitab lõõgastuda ja rahustab (vt ptk 1.1.–1.3.), siis ilmneb õpilaste vastustest, millist mõju kuulajad ka klassikaliselt muusikalt ootavad. Kui õpilased kuulavad klassikalist muusikat stressis olles, võib järeldada, et nad soovivad, et selle kuulamine neil stressi vähendaks, kuna nad on ka selle stressi vähendavat toimet kogenud (vt joonis 16 ptk

4.2.4.). Sarnane seos võib olla ka halva, rahutu, kurva ja väsinud meeleolu/seisundi ja klassikalise muusika mõju vahel: kui kuulatakse halvas ja kurvas meeleolus, siis loodetakse, et kuulates meeleolu paraneb ja tekib heaolutunne; kui kuulatakse rahutus meeleolus, siis soovitakse kogeda klassikalise muusika rahustavat mõju, mis on ka klassikalise muusika kuulamise üks põhjus (vt joonis 5 ptk 4.2.2.), ja lõõgastavat mõju ning kui kuulatakse väsinuna, siis oodatakse, et klassikalise muusika kuulamine ergutab.

Joonisel 19 on näha, et kõik klassikalist muusikat kuulavad õpilased pööravad selle kuulamisel tähelepanu meloodiale (54 õpilast; 100%), mis võib tuleneda sellest, et klassikaline muusika on sageli väga meloodiline. Rütmile ja tempole pöörab tähelepanu 68,5% (37 õpilast) ja harmooniale 63,1% (34 õpilast). 42,6% (23 õpilast) suunab oma tähelepanu dünaamikale ja 9,3% (5 õpilast) tämbrile. Sõnadele keskendub samuti 9,3% (5 õpilast) ja helikõrgusele 5,6% (3 õpilast) klassikalise muusika kuulajatest.

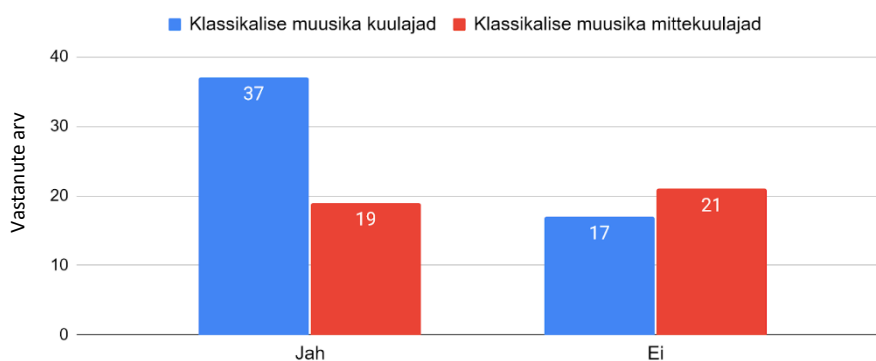
Joonis 19. Muusika väljendusvahendid, millele klassikalise muusika kuulamisel tähelepanu pööratakse (n = 54)

Suure osa jaoks on klassikalise muusika kuulamisel tähtis just meloodia arvatavasti sellepärast, et see muudab muusikapala äratuntavaks (vt ptk 1.3.). Suurt tähelepanu pööratakse ka rütmile ja tempole, mille põhjus võib olla see, et need avaldavad mõju kõigile inimkehas esinevatele rütmilistele talitlustele ning rütmi peetakse lausa kõige suurema mõjuga muusikaliseks väljendusvahendiks (vt ptk 1.3.). Põhjus, miks harmooniat üsnagi tähtsaks peetakse, võib olla see, et harmoonia avaldab mõju peamiselt inimese tundeelule ja emotsioonidele (vt ptk 1.3.) ning klassikalise muusika kuulamine on tunnetega küllaltki palju seotud (vt joonised 17 ja 18 ptk 4.2.4.). Raske on täpselt öelda, miks dünaamikale, tämbrile ja helikõrgusele tunduvalt vähem tähelepanu pööratakse. Sõnadele suunab oma tähelepanu võrdlemisi vähe õpilasi ilmselt sellepärast, et klassikaline muusika tähendab paljude jaoks eelkõige instrumentaalmuusikat (vt joonis 1 ptk 4.2.1.).

4.1.5. Klassikalist muusikat noortele tutvustavate saadete kuulatavus ja klassikalise muusika kontsertide külastatavus

Soovisin ka teada saada, kui palju on noored kuulanud ja vaadanud klassikalist muusikat tutvustavaid saateid ja kas nad on külastanud klassikalise muusika kontserte. Klassikalise muusika kontserte on külastanud 59,6% (56 õpilast) ja ei ole 40,4% (38 õpilast) (vt joonis 20). Klassikalise muusika kontsertide külastatavus on suurem klassikalise muusika kuulajate seas (37 õpilast 56-st; 66,1%), kuid üsna palju on ka neid, kes muidu klassikalist muusikat ei kuula, aga on siiski kontserdil käinud (19 õpilast 56-st; 33,9%), mille põhjus võib olla näiteks, et kontserdil on käidud koos vanemate või sõpradega nende soovil, aga mitte isiklikust huvist. Samuti võidi kontserti külastada koos klassiga.

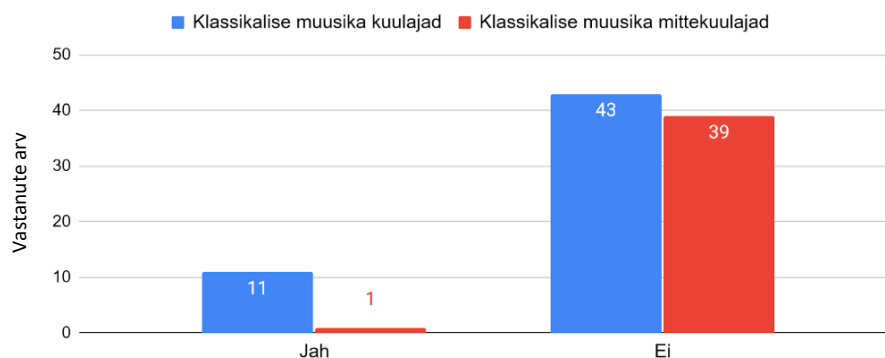
Nende seas, kes klassikalise muusika kontserte ei ole külastanud, on ootuspäraselt rohkem klassikalise muusika mittekuulajaid (21 õpilast 38-st; 55,3%), kuid vahe klassikalise muusika kuulajatega ei ole väga suur: kontserte mittekuulastanud õpilastest on 44,7% (17 õpilast 38-st) klassikalise muusika kuulajad. Seda, miks küllaltki palju klassikalise muusika huvilisi ei ole ühtegi sellise muusika kontserti külastanud, on raske arvata, aga võimalikud põhjused on näiteks soov kuulata klassikalist muusikat omaette, mitte rahvarikkas kohas, ja ka raha kokkuhoid, kuna internetist saab seda tavaliselt tasuta kuulata.

Joonis 20. Klassikalise muusika kontsertide külastatavus vastanute seas (n = 94)

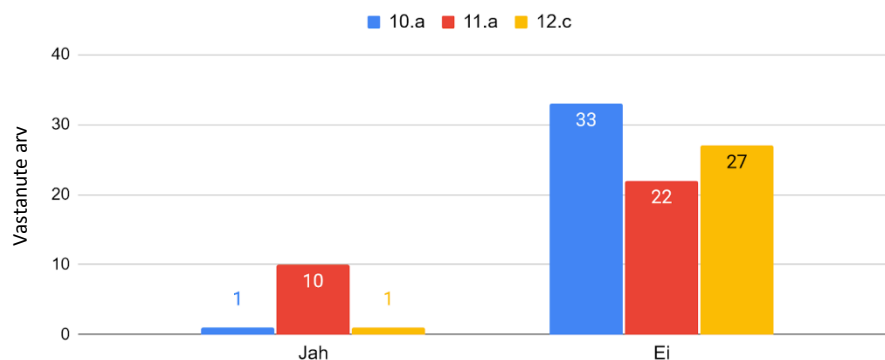
Nagu jooniselt 21 võib näha, on Klassikaraadio saate „Klassikasäuts“ kuulatavus vastanute seas väga väike. Saadet on kuulanud 12,8% (12 õpilast) ja ei ole 87,2% (82 õpilast). Rohkem on saadet kuulanud klassikalist muusikat kuulavad õpilased (11 õpilast 12-st; 91,7%), aga on kuulanud ka üks klassikalise muusika mittekuulaja (8,3%).

Kuna „Klassikasäutsu“ on väga vähe kuulanud nii klassikalise muusika kuulajad kui ka mittekuulajad, siis võib järeldada, et nad ei tea saatest kuigi palju. Teine põhjus võib olla see, et praegusel internetiajastul kuulatakse raadiot üldiselt nagunii vähem kui varasematel aegadel.

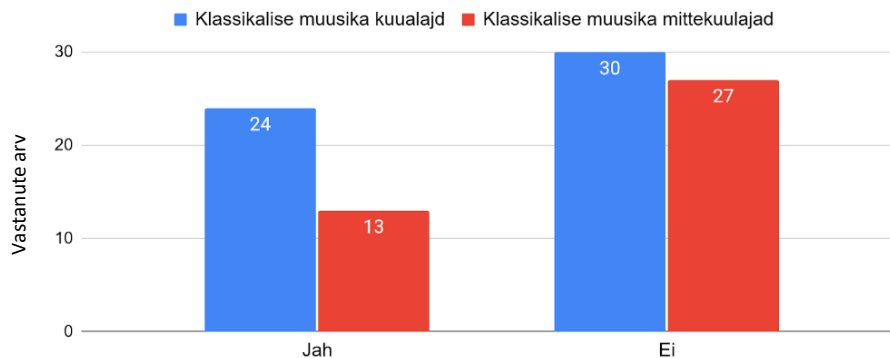
Joonis 21. Klassikaraadio saate „Klassikasäuts“ kuulatavus vastanute seas (n = 94)

„Klassikasäuts“ (vt ptk 3.3.) on Klassikaraadio saade, milles noored muusikahuvilised tutvustavad oma lemmikteoseid. Esimeste saadete autorite hulgas oli ka Oskar Piik (vt ptk 3.3.), kes on 11.a klassi õpilane ja ühtlasi ainus saatetegija, kes on küsitletud klasside õpilaste klassikaaslane, seega on seletatav, miks enamik saadet kuulanutest on 11.a klassi õpilased (vt joonis 22). Kuna viimane saade läks eetrisse 3. oktoobril 2020. aastal (vt ptk 3.3.), siis arvatavasti see 10. klassi õpilasteni ei jõudnudki.

Joonis 22. Klassikaraadio saate „Klassikasäuts“ kuulatavus klasside lõikes (n = 94)

Joonis 23 näitab, kui palju vaadatakse ETV saadet „Klassikatähed“. Võrreldes raadiosaatega „Klassikasäuts“ (vt joonis 21 ptk 4.2.5.) on see õpilaste seas tunduvalt populaarsem: seda on vaadanud 39,4% (37 õpilast) ja ei ole 60,6% (57 õpilast). Rohkem on saadet vaadanud klassikalise muusika kuulajad (24 õpilast 37-st; 64,9%) kui mittekuulajad (13 õpilast 37-st; 35,1%). „Klassikatähtede“ suurem vaadatavus on tõenäoliselt tingitud sellest, et õpilaste teadlikkus saatest on suurem, kuna saatele on meedias tehtud enam reklaami ja televiisorit vaadatakse ka üldiselt rohkem kui raadiot kuulatakse.

Joonis 23. ETV saate „Klassikatahed“ vaadatavus vastanute seas (n = 94)

ETV saatesari „Klassikatahed“ (vt ptk 3.3.), mida korraldavad aastast 2013 ETV, Klassikaraadio ja Eesti Kontsert, tutvustab vaatajale noori andekaid muusikuid ja püüab tõsta klassikalise muusika tuntust. Saade on eetris olnud juba viis hooaega, mis seletab, miks see on noorte seas populaarsem kui raadiosaade „Klassikasäuts“, mis on olnud eetris ainult ühe hooaja ja praegu enam ei jätku (vt ptk 3.3.). „Klassikatahtede“ küllaltki suur vaadatavus vastanute seas näitab, et see täidab oma eesmärgi, eriti arvestades, et seda on vaadanud ka mitmed õpilased, kes muidu klassikalist muusikat ei kuula.

Eelnevast ilmneb, et kuigi ka „Klassikatahti“ vaadatakse üsna palju, käiakse kõige rohkem siiski klassikalise muusika kontsertidel, kusjuures viimased on kõige populaarsemad ka klassikalist muusikat tavaliselt mitte kuulavate õpilaste seas. Seega täidavad nii klassikalise muusika kontserdid kui ka seda noortele tutvustavad saated oma eesmärgi.

4.2. Peamised järeldused

Küsitlustulemustest ilmneb, et Tartu Jaan Poska Gümnaasiumis küsitletud õpilaste seas on klassikaline muusika tunduvalt suurema kuulatavuse ja populaarsusega kui varasemates uuringutes küsitletud Eesti gümnasistide seas üldiselt.

Samuti selgus, et klassikaline instrumentaalmuusika on klassikalist muusikat kuulavate õpilaste seas populaarsem kui vokaalmuusika, mida kuulatakse väga vähe. Klassikalist muusikat ei seostata ka üldiselt eriti vokaalmuusikaga, mille põhjus võib olla, et klassikalisest muusikast esitatakse rohkem instrumentaalteoseid ja seetõttu on õpilased neid rohkem kuulnud/kuulanud. Klassikalise instrumentaalmuusika suurem populaarsus on seletatav ka sellega, et klassikalist muusikat kuulatakse palju õppimise ajal keskendumise parandamiseks ning vokaalmuusika sõnad hajutaksid tähelepanu.

Tulemusi analüüsidest tuli ka esile, et õpilased on väga teadlikud sellest, milliste heliloojate teoseid nad kuulavad, aga paljud ei tea või ei teadvusta, mis ajastu heliloojatega on

tegemist, st ajastuid ja heliloojaid ei osata omavahel seostada. Selle põhjus võib olla, et hoolimata muusikaloo ajastupõhisest õpetamisest on see siiski üsna heliloojakeskne.

Samuti ilmnes, et klassikalise muusika toime seda kuulavatele õpilastele on suuresti samasugune, nagu on leitud üldistes muusika mõju uuringutes. Seega leidsid kinnitust varasemate muusika mõju uuringute tulemused.

KOKKUVÕTE

Uurimistöös käsitleti klassikalise muusika populaarsust Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpilaste hulgas ning seda, millist mõju klassikalise muusika kuulamine neile avaldab. Teema on aktuaalne, kuna klassikaline muusika jääb järjest enam teiste muusikažanrite varju ja viimaste kuulatavus noorte seas aina suureneb. Seega tundus, et klassikalise muusika kuulajaid ei ole noorte seas enam kuigi palju ja sooviti teada saada, kas ja kui palju see tõele vastab. Töö eesmärk oligi uurida klassikalise muusika populaarsust Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpilaste seas ja seda, kuidas klassikaline muusika neile mõjub.

Uurimistöös kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit ning uurimisküsimustele vastuste saamiseks koostati küsimustik Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi 10.a, 11.a ja 12.c klassi õpilastele. Küsimustiku täitis 94 õpilast 111-st (84,7%).

Selgus, et kõigist vastanutest kuulab klassikalist muusikat 57,4% ja ei kuula üldse 42,6%. Aktiivsete kuulajate hulka võib lugeda need õpilased, kes kuulavad klassikalist muusikat mõnel päeval nädalas või kord nädalas, keda oli kokku 27,7% kõigist vastanutest. Seega ei leidnud kinnitust arvamusi, et klassikalise muusika kuulajaid on noorte hulgas vähe.

Kõige suurema hulga klassikalise muusika kuulajate huvi selle vastu on tekkinud muusikakoolis (16,7%), aga klassikalise muusika vastu on hakatud huvi tundma ka kooli muusikatunnis (11,1%). Veel on huvi saanud alguse pereliikmete ja sõprade kaudu ning filme vaadates. Kõige enam kuulatakse Viini klassikute Wolfgang Amadeus Mozarti (70,4%) ja Ludwig van Beethoveni (55,6%) loomingut, järgnevad barokiajastu heliloojad Johann Sebastian Bach ja Antonio Vivaldi. Romantismiajastu heliloojatest on kõige populaarsemad Pjotr Tšaikovski ja Frédéric Chopin. Nüüdismuusika esindajatest kuulatakse kõige rohkem Arvo Pärdi loomingut.

Klassikalist muusikat kuulatakse väga erinevas meeleolus. Kõige rohkem on neid, kes kuulavad seda rõõmsas (20,4%) või rahulikus (16,7%) meeleolus. Samuti kuulatakse klassikalist muusikat näiteks stressiseisundis, kurvas ning rahutus meeleolus. Kõige rohkem kuulatakse klassikalist muusikat vabal ajal (61,1%) ja õppimise ajal (59,3%).

Klassikalise muusika mõju uurides selgus, et kõige rohkem aitab see lõõgastuda (75,9%), samuti on kogetud selle stressi vähendavat mõju (64,8%). Paljudel tekitab klassikaline muusika heaolutunnet (59,3%). Lisaks ergutab see mõtletegevust, parandab meeleolu ja toob esile mälestusi. Samuti tekitab klassikaline muusika palju erinevaid tundeid, kõige enam rahu (59,3%).

Töö tulemuste põhjal tehtud peamised järeldused olid järgmised:

1. Tartu Jaan Poska Gümnaasiumis küsitletud õpilased huvituvad klassikalisest muusikast rohkem kui Eesti koolide õpilased üldiselt;
2. klassikaline instrumentaalmuusika on klassikalist muusikat kuulavate õpilaste seas palju populaarsem kui vokaalmuusika;
3. klassikalist muusikat kuulavad õpilased teavad hästi, milliste heliloojate teoseid nad kuulavad, aga paljud ei oska paigutada heliloojaid stiiliperioodidesse, mida nad esindavad;
4. klassikaline muusika mõjub seda kuulavatele õpilastele peaaegu täielikult samamoodi, nagu on leitud üldistes muusika mõju uuringutes, seega kinnitasid töö tulemused varasemate muusika mõju uuringute tulemusi.

Järgmistes samalaadsetes uurimustes võiks kasutada rohkem poolavatud ja/või kinniseid küsimusi, kuna nende vastuseid on hiljem kergem ja mugavam analüüsida ning see on ka vastajate jaoks lihtsam. Samuti võiks suurendada valimit, kuna see annab suurema üldistusjõuga tulemused. Sarnase uurimuse klassikalise muusika populaarsuse ja mõju kohta võiks uuesti läbi viia mitte varem kui viie aasta pärast, et näha, kas ja kui, siis kuidas on olukord vahepeal muutunud. Huvitav oleks ka uurida, kui populaarne on klassikaline muusika Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpetajate seas, ja võrrelda tulemusi õpilaste seas läbiviidud küsitluse tulemustega. Saaks uurida ka täpsemalt, kuidas erinev klassikaline muusika mõjutab inimese vaimseid võimeid nagu näiteks mälu ja tähelepanu.

ABSTRACT

This research paper has been written on the topic „Classical Music among the Students of Tartu Jaan Poska Gymnasium: Popularity and Impact” by Eliisa Lembinen. It seemed that young people today are not very much interested in classical music, so it was interesting to find out to what extent it was true.

The aim of the research was to find out the popularity of classical music among the students of Tartu Jaan Poska Gymnasium as well as the impact of classical music on them. It was based on a survey conducted among the students of forms 10a, 11a and 12c in December 2020, and the results were analysed by the quantitative research method. The paper has been written in Estonian.

The paper consists of four chapters. The first chapter discusses the psychophysiological impact of music on humans. The second chapter explains the definition of classical music and provides an overview of the major style periods in its history. The third chapter describes some previous researches on the popularity and impact of classical music, introduces the reader to the teaching of music history and listening to classical music in Estonian gymnasiums and music schools, and presents the broadcasts on classical music meant for young people. The fourth chapter analyses the results of the survey.

The survey indicated that the students listened to classical music quite a lot, so the opinion that there were very few young people who listened to classical music was not confirmed. It was also revealed that in the largest number of cases, classical music helped the students to relax, but it also reduced stress, brought about a feeling of well-being, stimulated thinking, improved the mood of the listeners, and brought up memories.

The main conclusions drawn from the analysis of the results were as follows: the students who answered the survey were more interested in classical music than the students of Estonian schools in general, and the impact of classical music on the listeners was almost exactly the same as the impact of music in general as reported in relevant studies.

Further investigations might find out the popularity of classical music among the teachers of Tartu Jaan Poska Gymnasium, and the results might be compared to those of a survey conducted among the students. A study might also be conducted to ascertain how different pieces of classical music influence human mental capabilities such as memory and attention.

The keywords characterising this research paper are as follows: impact of music, classical music, history of classical music, listening to classical music, young people, gymnasium students, surveys, student papers, Estonia.

KASUTATUD MATERJALID

Daniel, Ralph Thomas 2017. Western music. – Encyclopedia Britannica. Kättesaadav: <https://www.britannica.com/art/Western-music/The-Classical-period#ref363110>.

(07.01.2021).

Ernits, Rutt 2014. Timo Steiner „Klassikatahtede“ võitjast: andekus on kaela sadanud õnn. Kättesaadav: <https://menu.err.ee/277168/timo-steiner-klassikatahtede-voitjast-andekus-on-kaela-sadanud-onn>. (30.12.2020).

Garšnek jt = Garšnek, Igor, Taive Särg, Anu Sepp 2012. Muusikaõpik gümnaasiumile. II osa. 19. sajandi muusika. Eesti muusika kujunemine. [Tallinn]: Avita.

Garšnek jt = Garšnek, Igor, Joosep Sang, Siim Nestor, Karin Lükk-Raudsepp 2016. Muusikaõpik gümnaasiumile. III osa. 20. sajandi muusika ja Eesti nüüdislooming. Tallinn: Avita.

Heino Elleri Muusikakooli komponisti eriala õppekava 2021. Kättesaadav: https://1ccdbeff-3815-4f66-9a4b-d8289e6d47f1.filesusr.com/ugd/50dbbc_637d755241314e19882f00bb602be581.pdf.

(22.12.2020).

Himma, Marju 2015. Õpilasuurimus: Klassikalise muusika mõju loogikaülesannete lahendamisele. *Novaator*. Kättesaadav: <https://novaator.err.ee/256856/opilasuurimus-klassikalise-muusika-moju-loogikaulesannete-lahendamisele>. (05.12.2020).

Hoogen, Eckhardt van den 2004. Klassikalise muusika ABC. Tõlkinud Heino Pedusaar [Tallinn]: Tänapäev.

Innove õppekavad. Muusika 2011. Kättesaadav: <https://oppekava.innove.ee/gumnaasiumiharidus/kunstained/muusika/>. (12.12.2020).

Jürgenson, Kelly 2014. Muusika Jaan Poska Gümnaasiumi 11.a ja 12.c klasside igapäevaelus. Uurimistö. Tartu: Tartu Jaan Poska Gümnaasium.

Kaldoja, Kerttu 2019. Telekonkurss „Klassikatahed“ ootab peagi uusi osalejaid. Kättesaadav: <https://menu.err.ee/954836/telekonkurss-klassikatahed-ootab-peagi-uusi-osalejaid>.

(30.12.2020).

Kangron, Ene, Kadri Leppoja 2009. Muusikaõpetuse mõisted gümnaasiumile. Eesti-vene eesti sõnastik. Kättesaadav: <http://www.keeleveeb.ee/>. (07.01.2021).

Klassikaline muusika 2000 = Klassikaline muusika: entsüklopeediline teatmeteos. Peatoimetaja [ja eessõna:] Robert Ainsley. Tõlkinud Evi Arujärv ... [jt.] Tallinn: Varrak.

Klassikasäuts 2021 = Klassikaraadio. Kättesaadav: <https://klassikaraadio.err.ee/search?phrase=klassikas%C3%A4uts>. (06.03.2021).

Klassikatähed 2013 = Klassikatähed 2013 pühapäeviti kell 18.40 ETV-s. Eesti Rahvusringhääling. Kättesaadav: <https://www.youtube.com/watch?v=GA7CwA2DJQQ>. (30.12.2020).

Koit, Marit 2015. Muusikateadvus, muusikakäitumine ning noortekultuur kui koolinoorte elustiili väljendavad ja kujundavad tegurid. Doktoritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool, Kasvatusteaduste Instituut.

Koolikontserdid 2020–2021. – Eesti Kontsert. Kättesaadav: https://concert.ee/static/Koolikontserdid_2020-2021_koduleht-2.pdf. (30.12.2020).

Lock, Gerhard Bruno Erich 2018. 20. ja 21. sajandi muusika. Sissejuhatus. Kättesaadav: <https://e-koolikott.ee/kogumik/19973-1-20-ja-21-sajandi-muusika-Sissejuhatus>. (03.01.2021).

Meie õpilased... 2019 = Meie õpilased Klassikaraadio saates „Klassikasäuts“. – Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi koduleht. Kättesaadav: <https://jpg.tartu.ee/uudised/meie-opilased-klassikaraadio-saates-klassikasauts/>. (30.12.2020).

Mõttus, Mariliis 2018. Klassikaline muusika end igaühele kätte ei anna. – *Müürileht* 16.01. Kättesaadav: <https://www.muurileht.ee/klassikaline-muusika-end-igauhele-katte-ei-anna/>. (07.01.2021).

Mägilmet, Kaie 2021. Muusikaloo õpetamine üldhariduskooli gümnaasiumiastmes. Eliisa Lembinen, 06.03.2021 [kirjalik intervjuu].

The Oxford Dictionary of Music 2013 = The Oxford Dictionary of Music (6 ed.) Edited by Joyce Kennedy, Michael Kennedy, and Tim Rutherford-Johnson. Kättesaadav: <https://www.oxfordreference.com/search?source=%2F10.1093%2Facref%2F9780199578108.001.0001%2Facref-9780199578108&q=classical+music>. (07.01.2021).

Pehk, Alice 1996. Muusade kunst aitab elada. Muusika psühhofüsioloogilisest toimest ja selle teraapilistest rakendusvõimalustest. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool.

Pehk, Alice 1999. Muusika – võimalus eneseregulatsiooniks. Kättesaadav: http://www.parkinson.ee/artiklid/sk_1999apr_muusika.pdf. (07.01.2021).

Pehk, Alice 2001. Eneseotsinguil helide maailmas. – Loomismäng. Muusika-, sõna-, liikumis, kunsti- ja värviharjutusi rühmatöoks. Toim. Eha Rüütel. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool, Terviseuuringute labor, lk 81–110

Pehk, Alice 2008. Muusika toimest. Kättesaadav: <http://www.muusikateraapiakeskus.ee/lugemist/muusikateraapiast/muusika-toimest/>. (07.01.2021).

Pruuli, Heidi 2020. Klassikataht 2020 – tähegeeniga sündinud Tähe-Lee Liiv. Kättesaadav: <https://menu.err.ee/1140413/klassikataht-2020-tahegeeniga-sundinud-tahe-lee-liiv>. (30.12.2020).

Selgusid saatesarja... 2017 = Selgusid saatesarja „Klassikatahed 2018“ võistlejad. – *Kroonika*. Kättesaadav: <https://kroonika.delfi.ee/artikkel/80441222/selgusid-saatesarja-klassikatahed-2018-voistlejad>. (30.12.2020).

Siitan, Toomas, Anu Sepp 2008. Muusikaõpik gümnaasiumile. I osa. [Tallinn]: Avita.

Tartu I Muusikakooli viiuli üldosakonna õppekava 2021= Kättesaadav: file:///C:/Users/Kasutaja/AppData/Local/Temp/Viiuli_yldosakonna_%C3%B5ppekava.pdf. (22.12.2020).

Tartu II Muusikakooli viiuli põhiõppe suuna õppekava 2021 = Kättesaadav: <file:///C:/Users/Kasutaja/AppData/Local/Temp/viiul%20A.pdf>. (22.12.2020).

Uibo, Ere 2018. Muusika mõju ajule on neuroteadlase maiuspala. – *Aplaus: Eesti Kontserdi muusikaajakiri* nr 24, lk 31–34. Kättesaadav: <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=AKaplaus201812.2.13.1>. (07.01.2021).

Velt, Lisete 2020. „Helikaja“: Briti noorte jaoks tundmatu Mozart on Eestis loomulik teadmine. Kättesaadav: <https://kultuur.err.ee/1025958/helikaja-briti-noorte-jaoks-tundmatu-mozart-on-eestis-loomulik-teadmine>. (07.01.2021).

LISAD

Lisa 1. Uurimisküsimustik

Klassikaline muusika Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpilaste seas:

populaarsus ja mõju

Tere!

Olen 11.a klassi õpilane Eliisa Lembinen ja teen uurimistöö klassikalise muusika populaarsuse ja mõju kohta. Olen väga tänulik, kui leiate aega, et täita järgnev küsimustik. Vastused on anonüümsed ja neid kasutatakse vaid minu uurimistöös ning üldistatud kujul.

1. Sugu

Mees

Naine

2. Mis klassis Te õpite?

10.a

11.a

12.c

3. Kas olete käinud/käite muusikakoolis?

Jah, olen käinud/käin muusikakoolis

Ei ole käinud/ei käi

4. Mida tähendab Teie jaoks mõiste „klassikaline muusika”?

.....
.....

5. Millistest allikatest olete saanud informatsiooni klassikalise muusika kohta?

Põhikooli muusikatundidest

Gümnaasiumi muusikatundidest

Muusikakoolist

Vanematelt

Sõpradelt

Massimeediast

Muu:

6. Kui palju kuulate klassikalist muusikat?

Iga päev

Mõnel päeval nädalas

Kord nädalas

Ei kuula üldse

Muu:

7. Miks Te klassikalist muusikat kuulate/ei kuula? Kui kuulate, siis kirjeldage ka, kuidas Teil tekkis huvi klassikalise muusika vastu.

.....
.....

8. Millal Te klassikalist muusikat kuulate?

Vabal ajal

Õppimise ajal

Trenni tehes

Väljas kõndides

Muu:

9. Kuidas klassikalise muusika kuulamine on Teile mõju avaldanud?

Ergutab mõttetegevust

Aitab lõõgastuda

Parandab meeleolu

Parandab füüsilist enesetunnet

Tekitab heaolutunnet

Vähendab stressi

Toob esile mälestusi

Muu:

10. Milliseid tundeid ja millist meeleolu klassikalise muusika kuulamine Teis tekitab?

.....
.....

11. Millises meeleolus Te klassikalist muusikat kuulate?

.....

.....

12. Millele Te klassikalise muusika kuulamisel tähelepanu pöörate?

Rütm ja tempo

Harmoonia

Meloodia

Helikõrgus

Tämbel

Dünaamika

Sõnad

Muu:

13. Millist klassikalist muusikat kuulate rõõmsas meeleolus?

	1	2	3	4	5
Tempo (1 – väga aeglane, 5 – väga kiire)					
Meloodia (1 – kurvakõlaline, 5 – rõõmsakõlaline)					
Dünaamika (1 – väga vaikne, 5 – väga vali)					
Helikõrgus (1 – madal, 5 – kõrge)					
Instrumentaalmuusika (1 – väga harva, 5 – väga tihti)					
Vokaalmuusika (1 – väga harva, 5 – väga tihti)					

14. Millist klassikalist muusikat kuulate enesetunde parandamiseks ja meeleolu tõstmiseks?

	1	2	3	4	5
Tempo (1 – väga aeglane, 5 – väga kiire)					
Meloodia (1 – kurvakõlaline, 5 – rõõmsakõlaline)					
Dünaamika (1 – väga vaikne, 5 – väga vali)					
Helikõrgus (1 – madal, 5 – kõrge)					
Instrumentaalmuusika (1 – väga harva, 5 – väga tihti)					
Vokaalmuusika (1 – väga harva, 5 – väga tihti)					

15. Millist klassikalist muusikat kuulate lõõgastumiseks ja rahunemiseks?

	1	2	3	4	5
Tempo (1 – väga aeglane, 5 – väga kiire)					
Meloodia (1 – kurvakõlaline, 5 – rõõmsakõlaline)					
Dünaamika (1 – väga vaikne, 5 – väga vali)					
Helikõrgus (1 – madal, 5 – kõrge)					
Instrumentaalmuusika (1 – väga harva, 5 – väga tihti)					
Vokaalmuusika (1 – väga harva, 5 – väga tihti)					

16. Millist klassikalist muusikat kuulate õppimise ajal?

	1	2	3	4	5
Tempo (1 – väga aeglane, 5 – väga kiire)					
Meloodia (1 – kurvakõlaline, 5 – rõõmsakõlaline)					

Dünaamika (1 –väga vaikne, 5 – väga vali)					
Helikõrgus (1 – madal, 5 – kõrge)					
Instrumentaalmuusika (1 – väga harva, 5 – väga tihti)					
Vokaalmuusika (1 – väga harva, 5 – väga tihti)					

17. Mis ajastu muusikat kuulate?

Barokk

Klassitsism

Romantism

Nüüdismuusika

Ei oska määratleda

Ei huvitu klassikalisest muusikast

Muu:

18. Milliste heliloojate teoseid kuulate?

Johann Sebastian Bach

Georg Friedrich Händel

Antonio Vivaldi

Wolfgang Amadeus Mozart

Ludwig van Beethoven

Frédéric Chopin

Pjotr Tšaikovski

Claude Debussy

Arvo Pärt

Ei oska öelda

Ei huvitu klassikalisest muusikast

Muu:

19. Kas olete külastanud klassikalise muusika kontserte?

Jah

Ei

20. Kas olete kuulanud Klassikaraadio saadet „Klassikasäuts”?

Jah

Ei

21. Kas olete vaadanud ETV saadet „Klassikatähed”?

Jah

Ei